

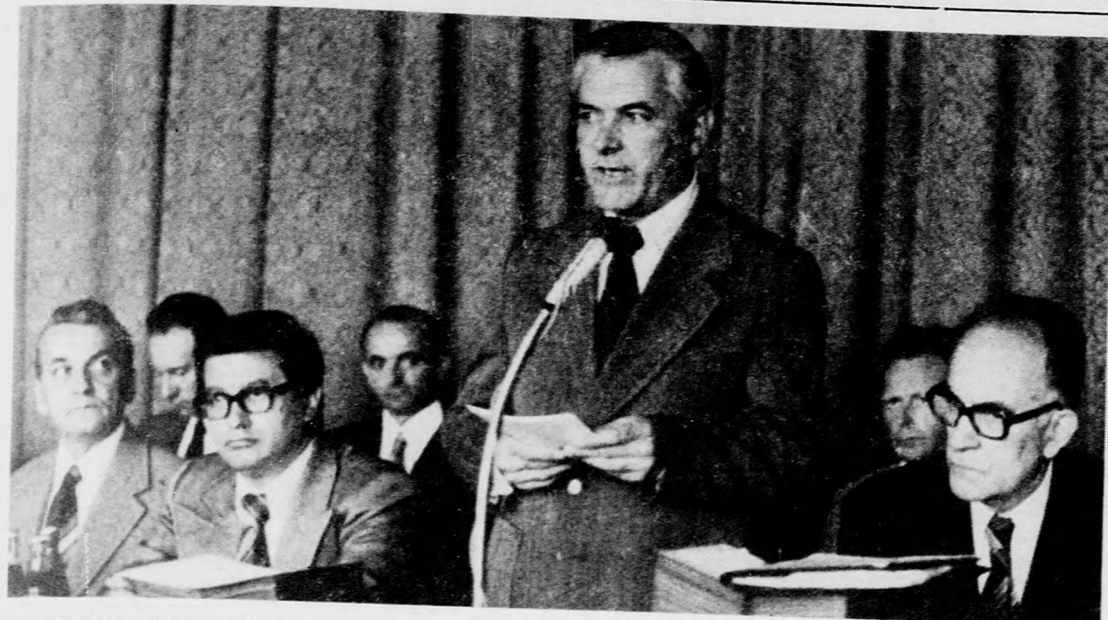
NAPLÓ

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT HAJDÚ-BIHAR MEGYEI BIZOTTSÁGÁNAK LAPJA

XXXIV. ÉVFOLYAM
167. SZÁM
ÁRA: 1,20 FORINT
1977. VII. 17.,
VASÁRNAP

Mai számunkban:

A hatékonyság útjai
3. oldal
A cirkusz konyháján
hallottuk
4. oldal
Valami szépet — Sámsoni vál-
tozások — Őt szem feketere-
tek — Otthon, család — A Ké-
pes Újság Debrecenben
(9-16. oldal)

Dr. Kiss Lajos főigazgató ünnepi beszédet mond

185 új üzemmérnök

Diplomakiosztó ünnepség az Ybl Miklós Építőipari Műszaki Főiskolán

Szombaton, július 16-án délelőtt 10 óra körül a Himnusz hangjaival kezdődött az Ybl Miklós Építőipari Műszaki Főiskola debreceni tagozatának diplomakiosztó ünnepsége. Erre az alkalomra ünnepi díszbe öltöztették az iskola tornatermetét, ahol a végzett hallgatókon kívül sok vendég is helyet foglalt. Jánoszy Mihály főigazgató-helyettes köszöntötte a megjelenteket, a párt-, állami- és tömegszervezetek képviselőit. A köszöntő szavak elhangzása után dr. Kiss Lajos, az iskola főigazgatója mondott ünnepi beszédet. A főigazgató beszédében felhívta a figyelmet, hogy napjainkban mennyire fontos szerepet tölt be az építőipar az ország gazdasági életében, s hogy milyen nagy szerep jut a most oklevelet kapott üzemmérnököknek e fontos iparág szervezetében. Az ünnepi beszéd elhangzását követően dr. Barócsi Mihály és Molnár Sándor, a két Debrecenben működő kar igazgatója tett jelentést az államvizsgák eredményéről. A jelentéstételt után dr. Kiss Lajos főigazgató adta át az okleveleket.

A gépészeti kar nappali tagozatán építőgépész oklevelet kapott: Acs Zsolt, Ádám Zoltán, Bálint Menyhért, Bálint Vilmos, Belák Gyula, Bene Imre, Berkes Ottó, Bognár Péter Tamás, Bonyhai Attila, Borbély Sándor, Czél László, Cséki Gabriella, Deák Imre, Demcsák Ervin, Fábian Erzsébet, Fejes Imre, Gáldi Edit, Gémesi István, Hegedűs Béla, Horváth Imre, Hrabovszky Gabriella, Iványi András, Kilián György, Kiss András, Kiss Miklós, Kovács Béla, Kovács István, László Zsolt, Lovas Sándor, Mező Lajos, Molnár József, Molnár László, Nagy István, Nagy Sándor, Parrag Géza, Petrikovits István, Pintér István, Rebák Tibor, Reck Ferenc, Rozsnyai András, Sléder Ferenc, Soós Akos, Szarka Zsolt István, Szedleczy Gábor, Torzsa Ferenc, Tóth Imre, Tóth János, Tóth Tibor, Török István, Tözsér Gyula, Tutkovics József, Vadon Sándor, Zsák Zoltán.

A gépészeti kar levelező tagozatán építőgépész oklevelet kapott: Deák István, Fejedelm László, Horváth Zoltán, Kánya Lajos, Király Béla, Kovács Béla, Maglóczki Gábor, Nagy Lajos, Ósz György, Szabó Sándor, Zele Albertné.

Az építőipari kar nappali tagozatán ma-

gasépítész oklevelet kapott: Balázs György, Balogh János, Balogh Katalin, Bartha Éva, Bedő Zsuzsa, Berli Csilla, Bíró Jenő, Bodnár Tibor, Busa Imre, Domokos Imre, Dudás Péter, Erős Ferenc, Farsang László, Fazekas László, Fekete András, Fekete József, Fekete Lidia, Ferenczi István, Ferencz Rezső, Frick Judit, Galambos Ida, Gardi István, Gombos Ilona, Halász György, Halász János, Hársfalvi Péter, Hegyes Edit, Helyes Sándor, Hircsu Mihály, Jenei László, Juhász József, Kamuti Géza, Király Lajos, Kiss Béla, Kiss Éva, Konec László, Kovács László, Kovács Attila, Kövesi István, Madarasi Gyula, Malczki Tamás, Merkli Anna, Molnár József, Mosolygó Miklós, Nagy Eteleka, Nagy Sándor, Németh Gyula, Németh István, Oláh János, Omeltha László, Palkovics István, Paulinyi Zsuzsa, Pecze Judit, Porkoláb Julianna, Ridég Sára, Seres László, Somody Zoltán, Spisák Vilmos, Szabó Lajos, Szántó Lajos, Szilágyi János, Szatancsu Antal, Szvák János, Tarcsi Károly, Tokay László, Topa Gyula, Tóth Ferenc, Wolszky Ottó, Zabos Mária, Zakar Ferenc, Zele Mária.

Az építőipari kar levelező tagozatán magasépítész oklevelet kapott: Bakti Miklós, Bartus Lajosné, Bartus Ferenc, Bartos Tibor, Benke József, Bihari József, Bodó Barnabás, Borók János, Borók Lajos, Fazekas Sándor, Ferenczik János, Gaál Istvánné Farkas Erzsébet, Fodor Jenő, Gyulai Géza, Horváth Zoltán, Hajdú Lilla, Hüse Lajos, Iglódi Artúr, Joó László, Károlyi László, Kiss Géza, Keoskeméti Béla, Koller Lajos, Kulcsár Attiláné, Kovács László, Lelesz Piroksa, Lesztván János, Lenárt Ferenc, Lobogós János, Mészáros Lajos, Miticska László, Nagy Dezső Zoltán, Pásztor László, Petrányi Miklós, Rajcsányi Tibor, Seprényi Lajos, Sverla László, Szabolcsi Tibor, Szabó Miklós, Szakály Andrásné Nagy Edit, Szabó Sándorné Jászai Erzsébet, Szobonya Józsefné Varga Mária, Tálás Margit, Tóth Pál, Trási Péter, Tomassovszky István, Végvári Lajos, Vincze Sándor, Vizi Tibor, Vörös Ferenc.

Az oklevelek átadása után a végzett hallgatók nevében Soós Akos üzemmérnök szólt a megjelentekhez. Ezután pályadíjak, jutalmak átadására került sor, majd az Internacionálé hangjaival véget ért az ünnepség.

A végzős hallgatók egy csoportja

Eredményesen folyik a vállalások teljesítése megyénk üzemeiben

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulójának méltó megünneplésére hazánkban nagyszabású munkaverseny-mozgalom bontakozott ki. Mint arról — immár egy fél esztendővel ezelőtt — hírt adtunk, a Csepel Vas- és Fémművek kollektívája közrebocsátotta azt a vállalását, amelyet az évforduló tiszteletére tett. A csepeliek felhívással fordultak az ország valamennyi szocialista brigádjához, hogy hasonló munkafelajánlásokkal adózzanak a nagy október emlékének. Felhívásukra — mint ez köztudott — csatlakozások történtek országszerte, egyre-másra jelentek meg a brigádok felajánlásai, amelyben a népgazdasági és vállalati követelmények magas szintű teljesítését fogalmazták meg, s vállalták azok végrehajtását.

Megyéinkben is nagy visszhangot váltott ki a csepeliek felhívása, s lelkes csatlakozásokról adhatott számot a Hajdú-bihari Napló. Elsőként a Magyar Gördülőcsapág Művek kollektívája reagált a felhívásra megyénk üzemei közül. De ezt követően sorra jelentkeztek a többi vállalatok is.

A munkaverseny-mozgalomnak ma már konkrét, mérhető eredményei vannak. A felajánlásokat a tettek követték, s azóta megyénkben számos szocialista brigád, sokezeres társasággal a vállalások teljesítésén fáradozik.

Most, a második félév kezdetén arra kerestünk választ megyénk három nagyüzemében, hogy az első félév értékelése alapján hogyan sikerült megvalósítaniuk elképzeléseiket, hogyan sikerült konkretizálni felajánlásaikat.

MÁV Járműjavító

Százötven szocialista brigád — mintegy 1700 taggal — van a Járműjavítóban. Az ő bevonásukkal tette meg az üzem az 1977-es évre vonatkozó vállalását. Ezek a vállalások elsősorban a terv mennyiségi és minőségi teljesítésére, valamint az anyag- és energiatakarékosságra vonatkoztak. A már ismert és várható létszámalakulást is figyelembe véve 102 százalékos létszámamarányos tervteljesítést vállaltak. Az első félévben ennek szellemében dolgoztak. A vasút változó igények megfelelően teljesítették feladataikat, s a vállalt 102 százalékból ezidáig 100 százalékos teljesítettek.

A vállalások teljes mértékű teljesítésének megvannak a reális feltételei. Az őszi csúcsgorgalom során a vállalások hátralevő részét is minden bizonnyal teljesíteni fogják.

Ahogy a Járműjavító vezetői elmondták, a tervteljesítés során nagy súlyt helyeztek a teherkocsi-fővizsga darabszámok teljesítésére. Ennél a javítási formánál 100 százalékos tervteljesítést vállaltak. Az első félévben a teherkocsi-fővizsga darabszámok teljesítésük 100,52 százalék. E teljesítés a következő hónapok tervfeladatainak végrehajtásával tovább fog növekedni.

Szerepel a vállalásaik között a munkaidő-alap 1 százalékos javítása is. Ezt a félév során fél százalékra teljesítették. Ezen a területen további erőfeszítéseket kell tenniük, hogy a munkaidőalap javuljon, amelyet egyébként a vasúti igények is minden bizonnyal szükségessé tesznek.

A járműjavító üzem kollektívája a járművek javítási és átfutási idejének 5 százalékos csökkentését vállalta éves szinten. Az első félév során a javítási időt 10 százalékkal, az átfutási időt 3 százalékkal csökkentették. Ugyancsak jó eredményeket értek el az első félév során az anyag- és energiatakarékosság területén.

Az első félév teljesítését értékelve az üzem vezetői a tapasztalatok alapján további intézkedéseket tettek a vállalások év végéig történő maradéktalan teljesítése érdekében. Különösen a munkavédelem, a balesetek csökkentése, a kiesett munkanapok számának mérséklése terén vannak tennivalóik.

MGM

A fennállásának 25. évfordulóját ünneplő MGM nagy súlyt helyezett az idei munkaverseny-mozgalomra, csatlakozva a csepeliek felhívásához. A jubileumi munkaverseny-vállalásokhoz a szocialista brigádok irányelveket kaptak, melyek az ötödik ötéves terv célkitűzéseire, ezen belül az 1977-es esztendő vállalati feladataira épültek. A vállalásokban tükröződnek az üzemek, a szocialista brigádok és az egyének elképzelései, s ezek megvalósításának szép példáját adta az első félév: az új rövidforgácsoló és köszörűs gépsoroknak üzembe állítása április 4-én megtörtént. Most a félév eltelté után látható hogy

a vállalások nem csupán a termelési tervszámok teljesítésére, illetve túlteljesítésére irányulnak — bár ezek nagy jelentőséget kapnak —, hanem a minőség fokozatos javítására, a szakmai és politikai képzés növelésére is. Az is megállapítható egy félév eltelté után, hogy a módszer, amelyet alkalmaznak a vállalások teljesítése érdekében, jó és eredményes, növeli a brigádmunka hatékonyságát, ezáltal a vállalások teljesítésének ütemét. A legjobb eredményeket a kövacs-, forgácsoló-, köszörűs- és szerszámüzemi szocialista brigádok érték el a félév során.

Fokozott figyelmet fordítanak az MGM-ben az anyag- és energiatakarékosságra. Ezen a területen eddig igen jó eredményeket értek el, amelyeket a második félévben tovább kívánnak növelni. Jó tapasztalat, hogy a gyár dolgozóinak aktivitása egyre fokozódik; újabb és újabb kezdeményezéseket tettek a verseny lendületének további fokozása érdekében. Ezek eredményeképpen a géptelepítések, az új berendezések felszerszámozása, a gyártmányszerkezet átcsoportosítása meggyorsult.

A vállalások teljesítését szolgálják minden bizonnyal az újítások is. Az első félévben mintegy kétfélmillió forint értékű újítási javaslat született, amelyből közel egymillió az anyagmegtakarítást segíti elő.

Több kommunista műszakot szerveztek az MGM dolgozói. Ezekben 2400 dolgozó vett részt, s a bevételt a vállalat új 200 személyes óvodájának építésére használták fel.

MEDICOR

A MEDICOR Művek Debreceni Orvosi Műszergyárának kollektívája is az első között csatlakozott a csepeliek felhívásához. Vállalások középpontjában a Szovjetunióba irányuló termékek, ezen belül a Sztarosz-kolban épülő 600 ágvas kórházhoz és az 1200 fős rendelőintézethez szükséges műszerek, készülékek határidőre történő elkészítése és szállítása áll. Ezeket augusztus 20-ig kívánják teljesíteni.

Az idei munkaverseny feladatai közül kiemelkedőek a 2-3 százalékos anyag- és energiamegtakarításra, a gyári rekonstrukció feletti védnökségvállalásokra, az üzemi balesetek csökkentésére, valamint a szakmai és politikai képzésekre tett brigádvállalások.

A gyári rekonstrukció keretében a tmk és a melegműhely brigádjai a nagyteljesítményű Lasco kalapács és hevítő berendezés beüzemelésére és folyamatos üzemelésének biztosítására tett vállalásaikat teljesítették. A munkaverseny-mozgalom hatására a gyár az első féléves tervét 50,5 százalékra teljesítette. Javult a helyzet az üzemi balesetek terén is, ugyancsak a brigádvállalások hatására: ebben az évben 30 százalékkal csökkent az üzemi balesetek száma az elmúlt év hasonló időszakához képest. Az első félévben 300 ezer forint anyagmegtakarítást értek el, az energiamegtakarítás értéke 330 ezer forint.

A HÉT 3 KÉRDÉSE

Nyaranta, mert sok magyar turista utazik külföldre, nagyobb figyelemmel szoktuk kísérni a nyugati pénzvilág eseményeit. Nos, a héten volt izgalom bőven: a dollár árfolyama süllyedt, a nyugatnémet márkáé emelkedett, leértékelték a spanyol pesetát... Jogos a kérdés: Mi áll a nyugati valuták árfolyammozgása mögött?

A Közel-Keletre irányította a figyelmet egy különös incidens: egy amerikai helikopter a Koreai Népi Demokratikus Köztársaság területére fölött hatolt be, a gépet figyelmeztetés után a koreai katonák lelőttek. Mi lesz a következménye a koreai-amerikai viszonyban ennek az esetnek?

A Közel-Kelet ritkán marad ki a hét kérdései közül. Most Arafat találkozása amerikai szenátorokkal, Carter elnök újabb megnyilatkozása a palesztin problémáról újra ad alapot egy kérdés megfogalmazásához: Hogyan alakult a palesztin kérdés?

MI ÁLL A NYUGATI VALUTÁK ÁRFOLYAMMOZGÁSA MÖGÖTT?

A dollár csökkenő árfolyama logikus következménye annak, hogy az USA-ban az idén várhatóan 20 milliárd lesz a külkereskedelmi mérleg hiánya. Ennyivel lesz több az Egyesült Államokba importált áruk értéke az amerikaiak által a világ minden tájára szállított áruk értékénél. Persze, az amerikai pénz értékének csökkenése csak félig-meddig kedvezőtlen Washington számára: vannak, akik határozottan örülnek is a dollár gyöngyülésének, mondván, hogy így az amerikai export számára nyílnak meg újra lehetőségek. Vagy arra is gondolnak, hogy az olaj ára a világ legtöbb országában a dollárban van megszabva, így a dollár értékcsökkenése az olajat exportáló országoknak rossz igazán, a fogyasztók számára épp ellenkezőleg, kedvező ez a fordulat. Az Egyesült Államok pénzemberei azt is mondogatják, hogy amikor a dollár gyakorlatilag leértékeltődik, a többi „erős” valuta, mint a frank, a japán jen felértékelődik. Ez pedig a konkurens NSZK meg Japán exportját drágítja meg: aki ma nyugatnémet vagy japán árut vásárol, dollárban többet kell érte fizetnie...

Spanyolországban, ahol a Suarez-kormány súlyos gazdasági helyzetet örökölt a Franco-rendszerből, a hét elején hozták nyilvánosságra az új gazdasági szükségprogramot. Ennek kidolgozásakor a kormány figyelembe vette a legnagyobb ellenzéki párt, a szocialista munkáspárt szempontjait is, a kommunisták „megfelelőnek, bár nem teljesen” minősítették Suarez miniszterelnök tervezetét. Adóreformtól az árak és bérek viszonylagos befagyásáig sok minden van ebben a programban. A 20 százalékosnál nagyobb infláció megfékezéséért akarja elérni az új kormány. Körülbelül 20 százalékkal devalválják a pesetát, a spanyol pénz értékének az egyötödével való csökkentése egyrészt azt eredményezi, hogy a Spanyolországba özönlő külföldi turisták olcsóbban

nyaralhatnak ott, másrészt azt, hogy a spanyol exportőrök például textilát, zöldséget, gyümölcsöt, de cementet és gépkocsit is alacsonyabb áron szállíthatnak külföldre.

MI LESZ A KÖVETKEZŐNYE A KOREAI-AMERIKAI VISZONYBAN A HELIKOPTERINCIDENSNEL?

A választ az arany piacáról érkezett hírről kezdhessük — a hangulat érzékeltetésére: Hongkongban az első órákban lázas kereslet jelentkezett az aranyra, a helikopter lelévését híre... Ez magyarrá lefordítva annyit jelent, hogy az ázsiai tőkeek egy része attól félt: fegyveres konfliktus robban ki Koreában!

Mindkét részről — mind Washingtonból, mind Phenjanból — részletes közlések történtek: a Koreai Népi Demokratikus Köztársaság hírügynöksége pontos leírást adott a történetéről, ezt az amerikai hivatalos szövegek is elfogadták. Eszerint teljesen egyértelműen az amerikai helikopter személyzete a felelős az incidensért: 16 kilométer mélyen repültek be a KNKDK légtérbe, holott előírás szerint a fegyverszüneti vonaltól délre egy kilométerre szabad csak elmennük. Carter elnök maga is szükségesnek tartotta kijelenteni, hogy „a koreaiak tudomására akarják hozni véleményüket, amely szerint a helikopter legénysége hibát követett el”. A Fehér Ház ura hozzátette: „Szeretnénk megakadályozni, hogy az incidens konfrontációvá szélesedjék”.

Lehetséges-e, hogy valóban csak „navigációs hiba” történt? Ez a hivatalos amerikai magyarázat... Sok politikai megfigyelő azon a véleményen van, hogy ez a helikopter tulajdonképpen — „kísérleti léggömb” volt. Washingtonban egyesek így akarták kipróbálni, hogyan reagál a KNKDK-kormány egy ilyen akcióra.

Természetesen összefüggésbe lehet hozni az esetet azzal is, hogy Carter elnök a közelmúltban olyan kijelentéseket tett, amelyek szerint a Dél-Koreában állomá-

sozó amerikai csapatokat 4-5 év alatt fokozatosan kivonják. Volt olyan amerikai tábornok, aki nyíltan szembehelyezkedett ezzel az elnöki szándékkal. Nincs kizárva, hogy a Dél-Koreában megmaradni akaró amerikai „héják” provokációja lehetett a helikopterincidens.

HOGYAN ALAKUL A PALESZTIN KÉRDÉS?

Megint csak Carter egy nyilatkozatával kell kezdeni a választ: az amerikai elnök e heti sajtóértekezletén már módosította korábbi szavait, amelyek a palesztinok „hazájára” vonatkoztak. Most már csak a palesztinok „otthonáról” beszélt, amely korántsem lenne valamilyen önálló állam, hanem Carter elképzelése szerint Jordániához kapcsolódnék... Nyilvánvaló, hogy Washington ilyen véleménynyilvánítása már kapcsolatban van Begin izraeli miniszterelnök esedékes amerikai látogatásával. Közéledés jelentkezik az amerikai és a jeruzsálemi álláspont között, holott eddig „drámai véleménykülönbségekről” beszélt Izrael és az USA sajtója.

Begin a hírek szerint részletes tervvel megy Carterhez. Az új izraeli elképzelésről még kevés szóval várt ki, ez alkalommal heti pécsettől őrzik...

Arafat, a Palesztinai Felszabadítási Szervezet vezetője, aki Kairóban tartózkodik és találkozott Szadat egyiptomi elnökkel, valamint az egyiptomi fővárosban vele egy időben tartózkodó washingtoni kongresszus tagjaival. Ez utóbbira igazán kevés példa volt eddig, úgyhogy nagyon is felfigyelt erre a világ. Nyilvánvaló, hogy a Carter-Begin találkozó előtt Arafat szükségesnek tartotta a Palesztinai Felszabadítási Szervezet álláspontját ismertetni olyan amerikai politikusokkal, akik bejáratosak a Fehér házba...

A fő kérdés továbbra is a genfi közel-keleti békekonferencia újra összehívása és ott a palesztin részvétel biztosítása. A Palesztinai Felszabadítási Szervezet joggal követeli, hogy mint a palesztin népi törvényes képviselőjét — ennek ismertete el az arab állam- és kormányfők emlékeztetés rabati értekezlete is — meghívják a genfi tárgyalásztal mellé. Amerikai részről legfeljebb abba mennének ma bele, hogy a jordániai delegációban vegyen részt palesztin képviselő. Az ilyen amerikai elképzelés ismeretében nem lehet meglepő, hogy ma Szadat egyiptomi elnök azt sürgeti: Jordánia és a leendő palesztin állam „szoros kapcsolatát” minél előbb teremtsék meg, még a genfi konferencia előtt.

Pálffy József

KÖZÉLETÜNK HÍREI

ELUTAZOTT A SZOVJET SZAKSZERVEZETI KÜLDÖTTSG

A Magyar Szakszervezetek Országos Tanácsának meghívására július 11-16. között hazánkban tartózkodott a Szovjet Szakszervezetek Központi Tanácsának küldöttsége A. I. Szibajev elnök vezetésével. A szovjet szakszervezeti küldöttség találkoztott a magyar szakszervezeti mozgalom vezetőivel. A szovjet küldöttséget fogadta Kádár János, az MSZMP Központi Bizottságának első titkára. A szovjet szakszervezeti küldöttség szombaton elutazott hazánkából. A küldöttséget a Ferihegyi repülőtérén Gáspár Sándor, a SZOT főtájtára búcsúztatta. Az elutazásán jelen volt V. J. Pavlov, a Szovjetunió magyarországi nagykövete.

TÁVIRAT

Losonczy Pál, az Elnöki Tanács elnöke táviratban üdvözölte Mohammed Daudot, az Afganisztáni Köztársaság elnökét országának nemzeti ünnepe alkalmából.

ELUTAZOTT AZ IRAKI PÁRTMUNKÁSCSOPORT

A Magyar Szocialista Munkáspárt és az Arab Újjászülés (Baath) Szocialista Pártja közötti együttműködési megállapodások alapján Abdul Dzabbar Ahmadnak, a Baath Párt propaganda és tájékoztatói osztályvezetőjének vezetésével iraki pártmunkáscsoport tett látogatást hazánkban július 1-16. között. Az MSZMP Központi Bizottságának székében a küldöttséggel találkozott dr. Baranyai Tibor, az MSZMP KB part- és tömegszervezetek osztályának helyettes vezetője, és Varga István, a KB külügyi osztályának helyettes vezetője. A küldöttség szombaton elutazott Budapestre.

Egyesült államokbeli látogatását befejezve Schmidt nyugatnémet kancellár sajtókonferenciát adott. Képfőnök: Schmidt kancellár az újságírók kérdéseire válaszol. (Telefoto — AP—MTI—KS)

ELUTAZOTT BUDAPESTRŐL JAROSLAV PATEK

Szombaton elutazott Budapestre Jaroslav Patek, a Csehszlovák UNESCO Bizottság főtájtára, aki a Magyar UNESCO Bizottság meghívására látogatott hazánkba. Itt-tartózkodása alatt fogadta Szarka Károly külügyminiszter-helyettes, Demeter Sándor, a Kulturális Kapcsolatok Intézetének elnökhelyettese és Jóbóru Magda, a Magyar UNESCO Bizottság elnöke.

JORDÁNIAI DELEGÁCIÓ ERKEZETT BUDAPESTRE

Dr. Najim al-Din Dajani jordániai ipar- és kereskedelemügyi miniszter vezetésével szombaton déli délután érkezett Magyarországra. Fogadásukra a Ferihegyi repülőtérén megjelent dr. Biró József külkereskedelmi miniszter és Szikra László, hazánk jordániai nagykövete.

RÖVIDEN

Az ENSZ Biztonsági Tanácsának tagjai pénteken megállapodtak, hogy a testület július 18-án, hétfőn foglalkozik a Vietnami Szocialista Köztársaság ENSZ-tagfelvételi kérelmével. Miután a BT tagfelvételi bizottsága a kérelmet megvizsgálta, a testület kedden újból összeül, hogy Vietnam felvételét javasolja a közgyűlésnek.

Helmut Schmidt nyugatnémet kancellár kétnapos hivatalos látogatásra pénteken Reykjavíkba érkezett. A repülőterén Geir Hallgrímsson izlandi miniszterelnök fogadta. A két politikus megbeszéléseket folytat a nyugatnémet-izlandi kapcsolatokról, a NATO-val kapcsolatos kérdésekről, és a nyugatnémet halászhajókhoz a 200 mérföldes izlandi határvonalon belül folytatott tevékenységéről.

Ziaul Hak tábornok, a pakisztáni hadsereg vezérkari főnöke, pénteken külön-külön találkozott a megbuktatott Bhutto miniszterelnökkel és a kilenc ellenzéki pártot támogató pakisztáni nemzeti szövetség elnökével. A két megbeszélés témája az ország politikai helyzete és az októberre tervezett általános választások kiírása volt.

Jászner Arafat, a Palesztinai Felszabadítási Szervezet végrehajtó bizottságának elnöke, pénteken újonnan felavatott palesztin tisztelő előtt kijelentette, hogy a Jordán folyó jelenleg Izrael által megszállt nyugati partja „azoké a harcoké lesz, akik felszabadítják, és nem azoké, akik a konferenciastalok mellett alkudoznak róla”.

Nimeri szudáni elnök hamarosan Kairóba látogat és megvitátja Szadát elnökkel annak a csúcstervezetletnek az időpontját és napirendjét, amelyen rajtuk kívül még a szíriai elnök vesz részt.

A kubai tanulóifjúság, az ifjúmunkások és a mezőgazdasági fiatalok képviselőinek szimpózis felvonulásaival pénteken este megkezdődött Havannában az első kubai országos ifjúsági és diáktalálkozó.

Hatojama Icsiro japán külügyminiszter szombaton nyolcnapos ázsiai körutazásra indult, amelynek során hivatalos látogatást tesz Bangladesben, Indiában és Nepálban. Ezzel megkezdődött az eddig meglehetősen tartózkodó japán diplomáciai útnak a felsőházi választások utáni időszakra ígért gyors felélenkítése.

Fukuda Takeo japán miniszterelnök augusztus elején sorra kerülő délkelet-ázsiai utazásának előkészítéseket tárgyalásokra Tokióba érkeztek az Asean-államok gazdasági és külkereskedelmi miniszterei. Tízéves fennállása alatt ez az első eset, hogy a Fülöp-szigetek, Indonéziát, Malajziát, Szingapurt és Thaiföldet magában foglaló regionális szervezeti miniszteri szintű delegációt küldött Japánba.

A világvélemény tiltakozása ellenére a rhodesiai hatóságok a hét elején kivégezték Robert Bhebét, a Zimbabwei Afrikai Nemzeti Tanács vezetőjét. Az utóbbi hónapokban a salisbury hatóságok 105 emberrel itéltek halálra.

A NATO parancsnoksága augusztustól októberig a nyugat-európai országok területén „Reforger-77” fedőnévvel az idén is nagyszabású hadgyakorlatokat rendez.

Minigyarmat — minikonfliktus?

A hírügynökségek gyors híreinek közölték — brit csapatokat szállítottak Belize-be, a volt Brit-Hondurasba. Az egynegyed magyarországnyi területű Belize, a brit birodalom utolsó gyarmata az amerikai kontinensen.

A terület egykor a maja birodalom része volt. 1638 körül angol favágók telepedtek meg itt, s hamarosan követte őket a brit gyarmati adminisztráció. Először Jamaicaéhoz tartozott, majd önálló koronagyarmat lett, 1964-ben kapott belső önkormányzatot. A teljes függetlenség megadását az angol kormányzat azzal az ürüggyel halogatta, hogy a kicsiny ország nem lenne képes ellenállni az esetleges agresszióknak. (Az ENSZ közgyűlése 1975-ben határozatban mondta ki Belize jogát az önrendelkezésre.)

Az ország az egyenlítői övezetben fekszik, területének nagyrészt trópusi őserdő borítja. A fakitermelés a gazdaság legfontosabb

ágazata, külföldi cégek birtokában van. Mezőgazdaság monokultúrás, elsősorban citrusféléket, banánt, cukornádat termelnek. Iparra ezeket a termékeket dolgozza fel, sajátos gyártmánya a mahagónifából készített bútor.

Belize lakóinak legnagyobb része az Afrikából idehurcolt néger rabszolgák utóda. 24 százaléka indián, de vannak mulattok és meszticek is, európai eredetű a belizeiek négy százaléka.

A terület legjelentősebb politikai pártja az Egyesült Néppárt Belize teljes függetlenségét követeli, ugyanakkor az országgal szomszédos reakciós guatemalai diktatúra azzal fenyegetőzik, hogy elfoglalja az egykori Brit-Hondurast.

A brit nemzetközösség legutóbbi londoni értekezletén felszólították Angliát, védje meg közép-amerikai gyarmatát és biztosítsa számára valódi függetlenségét.

A hatékonyság útjai

Többet esetleg, mást biztosan

Idén februárban a szocialista ipar értékesítése 48,6 milliárd forintot tett ki, szemben a tavaly februári 44,7 milliárddal. Megengedve a túlzást: a többlet még nem eredmény. Csak akkor az, ha olyasfajta termékekből, szolgáltatásokból áll, amilyenek iránt tartósan nagy a kereslet, s amilyeneket — az osztársadalmi munkaráfordításokat tekintve jövedelmezően, azaz — hatékonyan bocsáthat ki a gyártó cég. S ennyi sem elég. Hiszen ha csupán ez szóban forgó többletet, ám az ellátásban és a kivitelben súlyos zavarok keletkeznek. Azért, mert az általuk termelt terven felüli áru máshonnan vont el anyagot, energiát, munkaerőt, szállítóeszközt stb., amíg tehát — a gondolati játékokban a képtelenségig elemezve — Dunát rekeszhetnénk hengerelt acélruval, nem lenne autóbusz, polietilén, cement.

A szöttek sokféle

színe

Erdemes föllapozni a népgazdaság ötödik ötéves tervéről — az országgyűlés ülésén 1975. december 18-án — elfogadott törvényt. Ebben a többi között azt olvashatjuk: „Az ipari termelés hatékonyságának erőteljesebb növelését szelektív fejlesztéssel, a hazai és a nemzetközi munkamegosztásnak, a szakosításnak és a kooperációnak a bővítésével, a műszaki színvonal emelésével, korszerű vezetési és szervezési módszereknek az alkalmazásával kell elérni.”

Már ez a summázat is érzékelteti, milyen tarka a teendők szötte, s még inkább kibontakozik sokféle színe, ha közelebről vesszük szemügyre. A szelektív fejlesztés két szava mögött ugyanis bonyolult feladatok serege áll, a hazai alapanyag-termelés növekvő súlya éppúgy, mint a termékszerkezet változása. Nagy hiba ezért a gazdasági hatékonyság átfogó mércéjét szűkíteni, s úgy vélekedni, hogyha több a nyereség a gyárnál, a vállalatnál, máris hatékonyabb a munka.

Lassú felismerés

A gazdasági élet testes szótárában nincs még egy olyan kifejezés, amit gyakrabban használnánk, említenének a hatékonyságnál. Csakhogy meglehetősen önkényes az értelmezés, már-már ahány értelmező, annyiféle „hatékonyság”. Lassú a felismerés, összetett fogalomról van szó, amiben résztevékenységek tucatjainak eredménye sűrűsödik, bár elvileg pusztán ráfordítás és eredmény viszonya a hatékonyság. A félreértések, félremagyarázások következményeként azután megtörténik, a gyártó szentül hiszi, javította munkája hatékonyságát, mivel jól fizető termékekből a tervezettnél is többet vitt piacra, holott ugyanabból az anyagból másutt kétszer jövedelmezőbb árut készíthettek volna.

Kapaszkodjunk a tényekbe: a ruházati ipar nem tartozik a termelésüket látványosan bővítő ágazatok közé. Tavaly például mindössze 0,6 százalékkal állítottak elő többet, mint 1975-ben. A korábbi esztendők — kivéve 1973-at — sem tanúskodnak szédítő iramról. Tételizzük fel, hogy a ruházati ipar cégei nagy nekvivelkedéssel megkésztették termelésüket. Látszatra remek dolog. Valójában semmi köze nem lenne a hatékonyság javításához, mert mihez kezdene a kis- és nagy-, a külkereskedelemben a termékheggyel, s még inkább, mibe kerülne ez a több a társadalomnak?! Az ötödik ötéves tervben a ruházati ipar termelésének tervezett mértéke 30–32 százalékkal. Az árukibocsátás egészen belül azonban 38–40 százalékkal növekszik a korszerű alapanyagú, termelékeny technológiával előállított cikkek aránya. Ez már mond valamit. Még érthetőbben közli a hatékonyság mibenlétét az a tény, hogy a már említett hasonló változásoknak, így a termelékenység emelkedésének köszönhetően, a ruházati ipar egy dollár 51,50 forintért termel majd ki 1980-ban, míg 1975-ben 59,20, 1970-ben 74,20 forinttal érte el ugyanezt.

A hosszú út

Magába száll, ki okos névre vágyik — figyelmeztet a közmondás, azaz először saját képességeit veszi szemügyre, tetteit értékeli kritikusan, s csak azután ítélik meg másokról. A hatékonyság javítása az okosság magas fokát tételezi fel, s követeli meg mind a ter-

melői közösségektől, mind azok vezetőitől. Az egyszerűbb cselekvési lehetőségek ugyanis fogytán vannak, a bonyolultabbak, a rejtettebbek kerülnek sorra, s ezek fölismérése, hasznosítása nem könnyű. Ráadásul, egyszerűre kell törődni azzal, ami rövid, s ami hosszú távra szól, de úgy, hogy holnapi terveink ne kereszteszék a holnaputánt.

Tények, tapasztalatok igazolják: a vállalatoknál s az irányító szerveknél is most tanulják ezt. Nem pusztán kényelmességből hanyagolták el ezeket a tudnivalókat, hanem mert az ösztönzési rendszer mezeven, sokféle torzulással közvetítette a hatékonysági követelményeket. Az 1976 januárjától érvényes szabályozók javították a helyzetet, de minden vállalatra egyformán, s tökéletesen ható szabályozás egész egyszerűen nem létezik. Ezért nő meg a központi és a helyi akarat ötvözésének fontossága, ezért kerül első helyre az a teendő, hogy a munka társadalmi és helyi, azaz makro- és mikroszintű hatékonyságának hosszú útja ne csak párhuzamos legyen, hanem a másikhoz minél közelebb húzódjék, ha lehet, egybeessen.

VERSENYEK, VERSENYZŐK

Néhány szakember tudja csupán: bárhol a világon adjanak el Volvo gyártmányú kanalas rakodót, azon a kanál magyar termék, immár hosszú esztendők óta. Amiből persze erős túlzás lenne arra következtetni, rakodókanalak készítésében mi állunk a nemzetközi mezőny élén. A Volvo cég különböző berendezéseket szállít hazánkba, s ezekért fizetünk a már említett részegységgel. Amiből persze megint csak erős túlzás lenne most még arra következtetni, hogy a termék műszakilag nem kiváló, s az ilyesfajta együttműködés nem hoz hasznot.

Megújuló tapasztalat

Két esztendő alatt, 1974-ben és 1975-ben körülbelül 50–55 milliárd forint árvesztésért érte népgazdaságunkat a cserearányok számunkra kedvezőtlen változása miatt. Köznapiban: amit vásárolnunk kellett, azt a korábbinál jóval drágábban kaptuk, amit viszont eladtunk, az kevésbé drágult. Azt, hogy a nemzetközi kereskedelem akármilyen nem lehet eladni, tapasztalatok alapján hitük csak el. Sokak számára derült égből érkező villámcsapásként hatott a cserearányok változása, holott figyelmeztető jelekben már a korábbi években sem volt hiány. A kivitel ugyan folytonosan növekedett, de áruszerkezete lényegesen nem változott, a gond nélkül és hosszú távon is értékesíthető termékek aránya csekély maradt az összeladásokon belül.

Elevenítsünk csak fel egy útmutatást! Így hangzik: „Tovább kell fejleszteni a vállalatok exportérelméletét, ami a gazdaságosanabb exportálható áruk szállítására ösztönöz, az előnytelenül értékesíthető termékek gyártását viszont szűkíti. A kezdeti tapasztalatok azonban arra figyelmeztetnek, hogy rendszeres ellenőrzéssel kell továbbfejleszteni ezt a tevékenységet is.” Az idézet a párt X. kongresszusa határozatából való, s a kongresszus 1970 novemberében tanácskozt... Azaz korántsem új, hirtelen megfogalmazott követelmény a versenyképesség növelése. A legtöbb helyen azonban nem vették komolyan, mert „ment a kocs”, az

árun valahogy túladdott gyártó és kereskedő. Ennek a kényelmes helyzetnek vetett véget a sokat emlegetett világszerte „árrobbanás”: a versenyképesség fokozása elsődleges érdeké vált.

Sok vita, kevés cselekvő

Megbízható elemzések arra az elgondolkodtató következtetésre vezettek, hogy a legfőbb iparcsoportokat tekintve az élelmiszeripar termékei között található a legnagyobb arányban a nemzetközi élvonalat elérők. Itt a termékek kétharmada megközelíti vagy eléri a legmagasabb mércét. Ha viszont csupán azokat az árukat vizsgáljuk, amelyek a legszigorúbb nemzetközi minőségi, korszerűségi követelményeket is teljesítik, akkor a vegyipar vezet a ranglistát. A nemzetközi szinttől leginkább az építőanyag-ipar marad el, de sajnos, a gépipar termékeinek is körülbelül negyven százaléka messze áll a versenyképességtől.

Volta és vannak viták azon, miként értelmezzük a versenyképességet, a termékek nemzetközi színvonalát, s nem a nézetek ütközése a baj, hanem a cselekvők táborának szegény létszáma. A versenyképesség, fogalomként, egyszerű. A legkisebb fajlagos ráfordítással előállított termék, az azonos vagy hasonló áruk között — versenyképes. Ettől viszont további jó néhány lépés a tényleges cél, a társadalmi munkaráfordításokat kamatoosan megterítő árueladás. S ez utóbbi sem azonosítható még a versenyképességgel, mert maga az eladás — meghatározott körülmények között — úgy is lebonyolódhat, hogy az áru holnap már nem kellene a vevőnek. A versenyképesség tehát nem egy vagy több üzletkötés haszna, hanem olyan fejlesztési, termelési és értékesítési környezet, amelyben a gyártó gyorsan, rugalmasan igazodik a folytonosan változó követelményekhez. Ennek a környezetnek a kialakítása feltételek seregét teszi elengedhetlenné. Így a többi között a gyártás és a gyártmány szakadatlan korszerűsítését, a fajlagos ráfordítások és hozamuk — hasznuk — állandó vizsgálatát éppúgy, mint a magas színvonalú szervezést, a piaci információkért való elemzését, az eladások új. árnyterületének — az alkatrész-utánpótlásnak, a javításnak, karbantartásnak stb. — a létrehozását.

Mozgó célpont

Tavaly hazánk minden egyes lakosára 28 izzólámpa kivitele jutott, mivel az export 284 milliót tett ki. Az izzólámpák külföldi értékesítése 1971 és 1976 között 123 millió darabról 284 millióra nőtt, azaz gyors iramban. A magyarázat: a terméket a gyártó magas műszaki színvonalon, gazdaságosan állítja elő, az ár arányos a használati értékkel, a fejlesztés folyamatos, az izzólámpa hosszú távon is versenyképes. Ez így, leírva, roppant egyszerű. Ahhoz azonban, hogy tényként leírassuk, a gyártónak az a fölismérése kellett: mozgó célpontot követ, akár a vadászok.

Mozgó célpont? Igen, ezt értik meg a legnehezebben a termelők és a kereskedők. Azt, hogy a versenytársak akkor se állnak ki a sorból, ha lemaradtak. A versenyképesség megőrzése ezért csak akkor lehetséges, ha a fejlesztési törekvések új és újabb igények kielégítését teszik elérhetővé, azaz megtörténhet, félre kell tolni azt, ami tegnap még biztonságot adott, de holnap maga a bizonytalanság lenne. Éppen ezért nincs olyan versenyképesség, amely általában létezik, amely minden termékre, termelőre érvényes. Ahogy a „versenyek”, a különböző piacok más és más feltételeket diktálnak, úgy a „versenyzők”, gyártók és áruik is más és más követelményeknek kell, hogy megfeleljenek. Ezért aligha baj, ha a cég nem büszkélkedhet azzal, „kilencvenhét országba” exportál. Vigye csak áruit öt vagy tíz országba, de: ott tartósan legyen versenyképes. Ma még ez kívánalom, mert különböző felmérések szerint a hazai vállalatok fele nem érzel semmiféle versenyt. A kívánalom azonban mind gyorsabb tempóban alakul át szükség-szerűséggé, kötelezéssé.

Lázár Gábor

(Következik: A sétámenet normája.)

Gépesített határ. Ilyen látványt nyújt az aratás ma. A gépek uralják a mezőt. Kombájnok, teherautók lettek a modern mezőgazdaság jelképei.

ARATÁS

Eltűntek a felhők, kisütött a nap. Esőt szarít, földet keményít, kalászt szikkaszt. Ez jó most, ennek örülnek az aratók. Indultak is, ahogy lehetett az eső után.

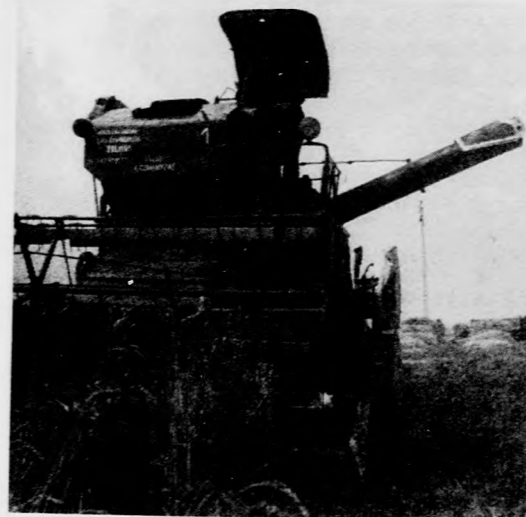
Folyik az aratás. Gépek zúgnak, kocsik telnek, járművek futnak, út porzik, kalász dől, mag pereg. Szárítók működnek, éjjel-nappal zúgnak, csökkentik a mag nedvtartalmát. Fogy a lábón álló gabona.

Nehéz, kitartást és helytállást igénylő munka. De sokkal könnyebb, mint valamikor. És gyorsabb. Ma már csak az időjárás okozhat fennakadást.

Így aratunk 1977-ben.

Boda László képriportja

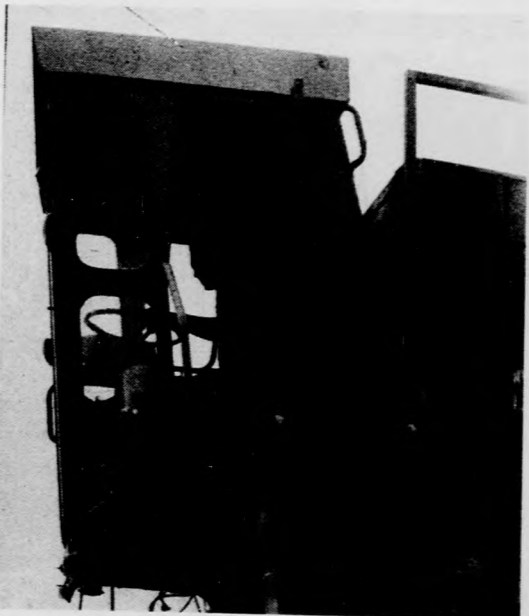
Sok lőerőt irányít a kombájnos, Bár a vezető nem túl kényelmes helyzetben dolgozza végig a napi 10–12 óráját. Viszont a gép sok ember nehéz munkáját végzi el.

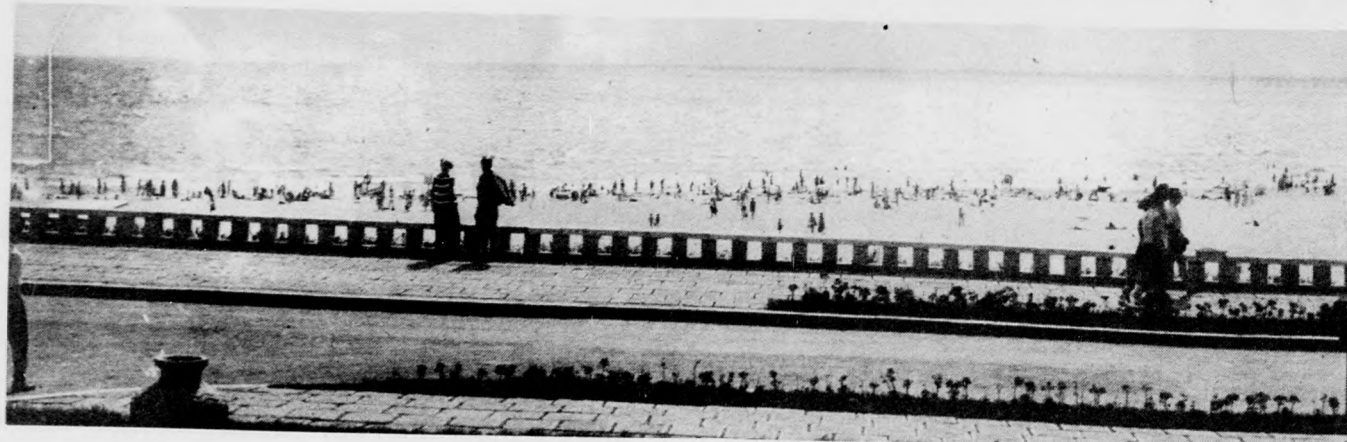

Ez is mezőgazdasági üzem. A szárítók nagy jelentőségre tettek szert. Általuk lehetővé válik az aratási idő előbbre hozatala, vagy a nedvebb gabona betakarítása is.

Ilyen vezetőfülke is van. A kombájnok nagy része már majdhogynem „össz-komfortot” biztosít a vezetőnek. Így sokkal jobb és könnyebb a kombájnos dolgozás is.

Mangaliai tengerpart

Románia várja a magyar turistákat

2 Növekvő idegenforgalom

Romániában 1960-ban 600 ezer dolgozó üdült. 1976-ban már 8 millió! Az idegenforgalom ugyanebben az időszakban 100 ezerről 3 millió fölé emelkedett. A Turisztikai Minisztérium statisztikája szerint az idegenforgalom növekedése Romániában kétszerese a turisztikai világnak. Most a minisztérium azt a célt tűzte ki, hogy 1980-ra elérje a 12,5 millió ember üdültetését. Ennek minden előfeltételét igyekeznek megteremteni és biztosítani.

Tizenöt éve a Fekete-tengernél Mamaiban csak egy négyszáz személyes hotel, egy királyi palota és 11 magánvilla volt. Azóta elsősorban itt építettek sok új üdülőt. Ma már 22 ezer ágy várja a turistákat. A Fekete-tenger déli részén 15 évvel ezelőtt még nem voltak üdülőtételek. Azóta létesítettek a Neptun, Jupiter, Vénusz és Szaturnusz üdülőtételeket, összesen 4400 ágygal. Constanta is rengeteget szépült és fejlődött.

A tengerparton 50 kilométeres szakaszon vannak üdülők, 115 ezer ágy van biztosítva a turistáknak, ebből 90 ezer a szállodákban.

A tengerparti turisztikai beruházások és fejlesztések után most a fővárosban és az ország belső részén, ahol nagyobb a turisztikai forgalom, építik új szállodákat és korszerűsítik a régiakat. Elkezdtek a harmadik ütemnek számító turisztikai beruházásokat a Keleti-Kárpátokban. Új havasi szállodákat, turistaházakat és kempingeket építenek. A meglévőket és a furdóhelyeket korszerűsítik és fejlesztik. A beruházásoknak 60 százalékát az

Mamaiaiban

ország belsejében, 40 százalékát a Kárpátokban valósítják meg. 1970-1980 között 5 milliárd lejt fordítanak turisztikai célt szolgáló újabb 40 ezer ágy biztosítására. Ebből 6 ezret a tengerrel, a többit az ország belsejében és a Kárpátokban valósítják meg.

Több mint 3 millió külföldi turista látogatott el 1976-ban Romániába. Ebből 500-500 ezer Csehszlovákiából, Lengyelországból, az NDK-ból, 450 ezer Magyarországról, és többek között az NSZK-ból 220 ezer. Fele-fele arányban csoportosan vagy egyénileg. A magyar turistáknak többsége egyéni volt. A 450 ezerből mintegy 60 ezren kempingben helyezkedtek el.

Renato Iliescu sajtóosztályvezető

kifejezte azt a reményét, hogy a Kádár János és Nicolae Ceausescu találkozásait követően sokkal több magyar turistát láthatnak vendégül Romániában.

Romániából 1976-ban 600 ezer turista látogatott el, túlnyomó többségben szocialista országokban. 1977-ben várhatóan azonos lesz a kifelé irányuló idegenforgalom. Ennek alapvető oka a márciusban bekövetkezett földrengés. A katasztrófa lélektani hatása, a károk következménye és a helyreállítási feladatok teljesítése befolyásolja Románia népeinek turisztikai kedvét és lehetőségeit.

(Folytatjuk)

Orosz András

Eforie Nord

Constantia

Megkezdődött és 1982-ben fejeződik be a Ferihegyi repülőtér fejlesztésének első üteme

Az Állami Tervbizottság a múlt hónapban jóváhagyta a Ferihegyi repülőtér fejlesztés első ütemének beruházási javaslatát. A tervekről a Közlekedés- és Postaügyi Minisztériumban tájékoztatták az MTI munkatársát.

A légikikötőt különféle döntések alapján kisebb mértékben 1972-1976 között is fejlesztették — új radarrendszert telepítettek, korszerűsítették a légiforgalmi irányítórészt, az irányítótoronyt stb. — Mindezek azonban korántsem elegendők a forgalom növekedésével, a repülés biztonságával kapcsolatos követelmények kielégítéséhez. A légikikötő gépforgalma például az elmúlt tíz évben csaknem kétszeresére növekedett, a nyári csúcsidőben ma már egyre több órán keresztül kell a kapacitást kimerítő forgalmat lebonyolítani.

Mindezek indokolták a nagyberuházás mielőbbi kezdetét, amelyet a népgazdaság V. ötéves terve is 1977-re irányított elő. A beruházás első üteme az ország egész területére kiterjedő műszeres légiforgalmi irányítási rendszer építésével, valamint a repülőtér folyamatos üzemeltetésével kapcsolatos építkezésekkel a program szerint meg is kezdődött. A jövő év elején, a mostaninál párhuzamos vonalon, attól 1,6 kilométeres távolságban megkezdődik az új fel- és leszállópálya építése, amely a kiegészítő műszeres leszállító berendezésekkel együtt 1982. közepén készül el. Ez felszabadítja majd a régi pályát a második ütemben tervezett rekonstrukcióhoz, amelynek során felújítják, szerkezetét megerősítik, a követelményeknek megfelelően az újhoz hasonló berendezésekkel szerelik fel. A két pálya — amelyek egyébként egyidejűleg egymás forgalmának zavarása nél-

kül használhatók majd — az 1990. után várható nagyobb forgalmat is bírja, és a mostaninál lényegesen kisebb lesz a zajhatás a repülőtér környékén. Egy év múlva kezdődik a kétállásos korszerű hangár műszaki bázis építése.

A beruházás első ütemének végére teremtik meg az ország területére kiterjedő műszaki irányítási rendszert, amelyhez a kőrishegyre hasonló radarkomplexumot létesítenek Püspökladányban is.

Az állami nagyberuházásért, összesen 4,8 milliárd forinttal — a mostani tervidőszakban 2,7 milliárd forint felhasználásával — megvalósuló repülőtéri fejlesztés első üteme 1982-ben fejeződik be. Eredményként a Ferihegyi repülőtér műszeres repülésirányítással, korszerű műszaki bázissal rendelkező, első osztályú nemzetközi légikikötővé fejlődik. (MTI)

A CIRKUSZ KONYHÁJÁN HALLOTTUK

Főzni útközben is lehet

A személyzet már bejárta Európát

Négy keréken gurul, teherautó által vontatottak a képen látható különleges konyha. Nyolcszor két és fél méteres teret a cirkusz egyik lakókocsijából alakították ki. A mozgó élelemgyár álló helyzetben két órán belül százötven adag ebéd elkészítésére képes, menet közben ugyanennyi idő alatt ötven kilométert tesz meg. Wolfgang Ringel, a fiatal főszakács egy hétig Debrecenben állomásozott munkahelyével. Most valahol Szabolcs-Szatmárban, azután Észak-Magyarországon, augusztusban Szlovákia kisvárosaiban, a nyár végétől pedig ismét hazai tájakon, a Német Demokratikus Köztársaságban áraszt inycsiklandozó illatokat a konyhakocsi. Kostosai mindig ugyanazok: a Busch-cirkusz társulatának tagjai.

— Nem nehéz napról napra százötven éhes gyomor megtöltéséről gondoskodniuk? — kérdezem a konyhafőnököt, aki Európa majd minden országában megfordult már.

— Nem könnyű, de már hozzá szoktunk. Az a jó a cirkuszi szakácskodásban, hogy a lehetőségekhez képest korszerűen, kényelmesen felszerelt munkahelyen dolgozunk: vízvezeték, neonvilágítás, páraelszívó, elektromos vízmelegítő és automata gáztűzhely, nagyteljesítményű grillüstő nem minden háztartásban van. Sokat segítenek a robotgépek is: a hagymapirítótól a kenyérszeletelőig és a habverőig mindent megtalálhatni itt.

A konyhaiak alighanem a legfontosabb emberek a társulat kiszolgáló személyzetében. Gondoljuk csak el: napjában háromszor kell ellátniuk pontos étkezéshez szokott szerelkeket, farszto munkát végző költelmestereket, farkasétvágyú kisegítőket és állatgondozókat, inycen zsonglort, vagyomru akrobatákat, hasimádó állatszolgáltatókat, kalóriára kínos ügyelő artistolányokat. Abban, hogy a cirkusz a közönségtől megszokott körülmények között véghezvise a munkáját, bármily furcsán hangzik is, a konyhaiaknak sem csekély szerepük van. Hiszen ha a kellenetén több sós kerül a levesbe vagy más baj van az étellel, háborogni kezd a „belügyminiszter” — rendetlenkedő gyomorral pedig nem könnyű kedélyes ábrázatot vágni a porondon...

— Kivel van a legtöbb bajuk?

— Christivel. Ő az az ugrócsoporthoz tartozó lány, akit az akrobaták mutatványában az embergúla tetején láthatott. Nem nagy étkű, de a kevés nála jelent a legtöbbet, mert azt a néhány falatot, amit magához vesz, megmásíthatatlan kíváncsi alapon sokféle kalóriadús, tápláló ételtől kell összeválogatniuk.

— Ha már az étvágnál tartunk, ki eszik legtöbbet a cirkuszban?

— A nagyevők az állatsátorban találhatók. Közülük is az ormányosok jeleskednek: naponta öt kiló kenyérmassza, harminc kiló szén, egy zsák zab és több kiló, tápszerrel kevert különleges eledel meg néhány fazék főzelékféle az elefántok fejadagja.

A konyhakocsi két dolgozóval, többen nem is nagyon férnek el az ötvenliteres edényektől és a melegítőszámolyoktól. A személyzet egyébként ötven tartoznak, háromjuk feladata a nyersanyag beszerzése és — a szomszédos kocsi, az „éléskamrában” — az előkészítés. Az idomárokkal és a gondozókkal közösen ők végzik az állatok etetését is.

A főszakácsval vacsoraidőben beszélgetek, kézenfekvő a kérdés:

— Mára mi került a cirkusz tagjainak asztalára?

— Káposztafőzelék sertéshússal. Egy fogás — és magyarízűleg hozzáteszi —, este nem célszerű a bőséges táplálkozás. Persze minden lakókocsiban van melegítőlap, teát, kávét sokan főznek saját kedvük szerint.

— Ez csak a maguk dolgán könynyit: több idejük marad a pihenésre — vetem közbe.

Ringel mester széles nevetéssel zsrít csap egy óriási serpenyőbe és fejét kétkedőleg ingatva válaszol:

— Romantikában ugyan bőven van részünk, de nem élünk főúri életet. A vacsorafőzés után is több óráig melegen kell tartanunk az ételt, mert sokan fellépés előtt esznek, másoknak meg a mindennapos idegesség elmúltával, az előadás után jön meg az étvágyuk. Tizenegy

A konyhakocsi hajnalról napfényig tart a műszak

órakor fejeződik be az esti műsor — a többit elképzelheti.

— Addig itt strázsálnak?

— Már kívülről tudjuk, ki mikor jelenik meg a tányérjával. Ha hosszabb szünet van, besegítünk a kamrakocsiban a másnapi ételnek való nyersanyag előkészítésében vagy fagyilatot keverünk, ha pedig azzal sincs gond — a főszakács hangja mintha kissé szegénylősebbre válna —, mosogatunk...

A heti étrend a konyhakocsi ajtaján függ. Átutom a napokat. A csoportos felsorolás elárulja, hogy ki-ki kedve, étvágya, no meg foglalkozása szerint válogathat a kínálatból. A mértékeltlenkedésnek szigorú orvosi utasítások szabnak határt, külön lapon tüntetik föl továbbá a betegek és a diétások kószóját. Egyébként sok a burgonyából készült étel és kevés a leves, ezt különféle köretek, szószok helyettesítik.

— Igazi német konyha — mond dom hozzáértést színelve.

— Európa különböző részein sem tudunk elszakadni a hazai kószótól. De azért mindig érdekdi egy kissé az étrend is, hogy melyik országban járunk, Romániában például több halélt és savanyú levest főzünk, mint másutt, Franciaországban viszont kaviárral bővül a kínálat.

— A magyar konyha főztjeibe belekóstolt-e már?

— Hogyne, én különösen a húsos palacsintát szeretem, jómagam is gyakran készítek. A cirkuszbeliek gyakran bejárnak a városba, hogy megismerkedjenek az itteni ételkülönlegességekkel. Magyarországi turnékon a gulyás meg a halászlé volt az érdekesség. Tegnap az egyik bohócunk bent ebédelt valamelyik étteremben, hogy megismerkedjék a tájleltű specialitásokkal. Kivörösödve jön haza, látom rajta, hogy valami magyarosan fűszerezett ételt ehetett. Jön ide fújta a konyhakocsihoz, levegővel és vízzel öblögeti a száját. „Wolfgang — mondja —, beebédelt a városban, kutyául ég a gyomrom. Segíts rajtam, adj ennyet valami hazait...”

Aztán arról beszél a főszakács, hogy elsősorban az út egyes állomásain kapható élelmiszerek minőségéhez kell alkalmazkodniuk. Így történt, hogy a zöldségpürégombócoktól a kecsketej-levesig és a sült rákig nagyon sok gasztronómiai különlegesség került már ki a cirkusz konyhájáról. Amikor minden kötel szakad, akkor a tartalék konzervekhez nyúlunk. Mert ami hűthető és romlás nélkül tárolható, szállítható, azt otthonról hozza magával a cirkusz.

— Érdekes foglalkozás — vélekedek. — Nem minden szakácsnak van szükege annyi leleményre, mint magunknak.

— Előfordult már olyan eset is, hogy menet közben kellett dolgoznunk, mert a társulat korán ebédelt, a turné következő állomására pedig csak jóval a vacsoraidő után érkezünk meg. Ilyenkor rántottát legkönnyebb csinálni. A tojásokat csak kirakjuk a bádogasztalra és egyenként felszedjük őket. Az óránkénti húsz-huszonöt kilométeres sebességgel okozta rázkódástól külön kórogatás nélkül is feltörök a héjuk...

(Kép és szöveg: Juhani Nagy János)

Az isk

Az úti beszámoló részletes tájékoztató zonyára ott kellene „amikor kigördült, recenből...”, vagy tünk Ferihegyen... nak...” mégis M... sünkkel kezdem, Bányai Júlia Által... karának egyhetes... dult.

Szovjet barátainak köszönhetően, a Rádió magyar katársai autóbuss bennünk, s a h... időt városnézéssel... rekek sokat tudt... oroszul mondták... szilij Blazsennij... Lomonoszov egyet... nin-hegyen a járt... kis hangverseny r... „Viva la musica”... csúztak az estébe f...

Vilniusban és s... Kaunasban a litv... tet és figyelmessé... sát élvezhettük. V... rint „100 km nem... sztráda kitűnő” — nap autóbussba s... merkedtünk a lát... usz — de egész L... kolások művészei... eseményeire figye... zászoldisz — a gyer... hogy a piros-fehé... minket köszöntene... nemzeti zászló szin... tokba verődött éne... lások, próbák és f... vezetők, kürtösök... dékiek, s mindenütt... sok, a kisdobos éne...

Az Ének Ünnepe... sáink szerint késő... tünk meg Vilnius... kirándulóközpontj... ti Vingisz parkba... lépcsőzetesen épít... még csak vöröskere... és az egészségügy... helyezkedtek el, azu... ga sapkás, barna isk... bosok tanítók és ma... rongatva. Ők 3-4 é... veszték az óriási p... nuk a piros sapkás... fel — vagy 8 ezren... ennyien a narancsv... zépiskolások, majd... a fúvós-, vonós-, n... csoportok is elhelye...

A műsort — amel... két hete gyakorolt... gyelem és jókedv... künk — a mindig... mellett — a kánkén... jon játszó hangszere... a legnagyobb élme... el 200 citerást, vagy... együtt muzsikálni!... ték, léggömberegeté... rádé már elmosta a... pad közötti távolsá... „kelleke” — a színe... repült a szülőkhöz, az... kasul a hatalmas pa... autogramokkal, cs... lett, a mieink is zsák... löle.

Másnap a stadion... gyerekek birodalm... litás, hatásos, nem... indítóan kedves tá... tattak be a 6-7... sőtől az érettség... ván gyerekek Nehéz... leszebbet a délután... de nekünk az óvodás... lenek lesznek. A sárg... s7n ruhák kicsik —... kis manóken — a sz... tímós óvónikkel es... tak-táncoltak a „Kösz... című, ez alkalomra k... ra.

De nem felejtjük... tenger borostyánja”... cíőt sem, ahol a már... nőtt fiatalok és a t... táncoltak a gyepen... aranysárga, vörös és... borostyán színei — h... gott a sok ezer gyere... csi lányok a nagyfiú... va idézték borostyán... nek születését.

Ami a művészi hat... gyon megfogott minke... és érdemes is ezen... két nap alatt kb. 50... láttunk nagyon komoly... ben, tűző napon, bizo... tan, fáradtan — de e... fegyelmezetlenségre, h... ra nyvősségre, nyár... találtunk pedig kere... kérdztük, hogyan fe... gyereket? Nem értett...

Az iskolások ének- és dalfesztiválján Litvániában

(JÚNIUS 22-29.)

Az úti beszámolót — a szülők részletes tájékoztatása végett — bizonyára ott kellene kezdenem, hogy „amikor kigördült a vonatunk Debrecenből...”, vagy „búcsút intettünk Ferihegyen Enikő édesapjának...” mégis Moszkvába érkezésünkkel kezdem, mert a debreceni Bányai Júlia Általános Iskola énekkarának egyhetes küldetése itt indult.

Szovjet barátaink figyelmességének köszönhetjük, hogy a Moszkvai Rádió magyar adásainak munkatársai autóbuszokkal vártak bennünket, s a hosszú várakozási időt városnézéssel tölthettük. A gyerekek sokat tudtak Moszkváról: oroszul mondták a Vörös tér, a Vaszilij Blazsennij székesegyház, a Lomonosov egyetem nevét. A Lenin-hegyen a járókelők öröme kis hangversenyt rögtönöztek, és a „Viva la musica” hangjaival búcsúztak az estébe forduló naptól.

Vilniusban és szálláshelyünkön, Kaunasban a litván vendégszeretet és figyelmesség minden áldását élvezhettük. Vendéglátóink szerint „100 km nem távolság és a sztráda kitűnő” — ezért minden nap autóbuszba szálltunk, és ismerkedtünk a látványokkal. Vilnius — de egész Litvánia — az iskolások művészeti fesztiváljának eseményeire figyelt. Az utcákon zászlódsz — a gyerekek azt hitték, hogy a piros-fehér-zöld lobogók minket köszöntenek, ez a litván nemzeti zászló színe is — csoportokba verődött énekes-táncos iskolások, próbák és főpróbák, idegenvezetők, kúrtósok, bámszokdó vidékiek, s mindenütt a sárga sapkások, a kisdobos énekesek.

Az Ének Ünnepe a mi szokásaink szerint késő délután érkezünk meg Vilnius szép fekvésű kirándulóközpontjába a Nerisz-parti Vingisz parkba. Az óriási üres, lépcsőzetesen épített színpadon még csak vörös keresztet növérek és az egészségügyi szakiskolások helyezkedtek el, azután jöttek a sárga sapkás, barna iskolaruhás kisdobosok, a kisdobosok és mamák kezét szorongatva. Ők 3-4 ezren szinte elveztek az óriási pódiumon. Utánuk a piros sapkás úttörők álltak fel — vagy 8 ezren, azután ugyanennyien a narancsvörös sapkás köztársasági zenészek, majd egymást váltva a fűvös, vonós-, népi hangszeres csoportok is elhelyezkedtek.

A műsort — amelyet a gyerekek két hete gyakoroltak már — a fejelem és jövedy jellemezte. Nekünk — a mindig újló látvány mellett — a kánklén és skuducsájon játszó hangszeresek jelentették a legnagyobb élményt. Képzelnék el 200 citerást, vagy 400 fúvulást együtt muzsikálni! A záró tűzijáték, léggömberegetés, zenekari parádé már elmosta a nézőtér és színpad közötti távolságot. A szereplők „kellek” — a színes korong — átrepült a szülőkhöz, aztán keresztül-kasul a hatalmas parkon, megtelt autogramokkal, cserebere tárgya lett, a mieink is zsákmányoltak belőle.

Másnap a stadion alakult át a gyerekek birodalmává. Fazer kiállítás, hatóság, nemegyszer megindítóan kedves táncműsort mutattak be a 6-7 éves óvodásoktól az érettségizőkig a litván gyerekek. Nehéz kiválasztani a lecsobbet a délután látványból, de nekünk az óvodások felejthetetlenek lesznek. A sárga- és narancsvörös ruhák kicsik — mind egy-egy kis manóknak — a szép, fehér kosztyűmös óvónéikkel együtt játszó táncolókat a „Köszönöm, mama” című, ez alkalomra komponált dalra.

De nem felejtjük el a „Baltitenger borostyánja” című kompozíciót sem, ahol a már majdnem felnőtt fiatalok és a tízévesek együtt táncoltak a gypen — minden aranyárga, vörös és barna volt: a Borostyán színei — hullámozott, ringott a sokezer gyerek sora, s a kicsi lányok a nagyfiúk vállán ülve, a kisfiúk a nagylányokat körülfogva idézték borostyánország kincsének születését.

Ami a művészi hatáson túl nagyon megfogott minket felnőtteket, és érdemes is ezen elgondolkozni: két nap alatt kb. 50 ezer gyereket láttunk nagyon komoly munka közben, tűző naon, bizonyára izgatottan, fáradtan — de egyetlen prófélyemetlenségre, hangoskodásra nyugtosságra, nyafogásra nem találtunk, pedig kerestünk! Megkérdeztük, hogyan fejelezzük a gyerekeket? Nem értették a kérdést.

(Kiss M. Lászlóné felvétele)

Igaz, a pedagógusnak itt egészen különös tiszteletével találkozunk: nevüket kinyomtaták a programba, őket köszöntötte a miniszter, őket ünnepezték a gyerekek, ők vonultak el — ünnepélyesen öltözve, szalagokkal, tölgykoszorúval, virágokkal elhalmozva — a közönség előtt.

A fesztivál két napja után kiürült Vilnius, nekünk is munkához kellett látnunk: közeledett kaunaisi fellépéseink órája. Kedden, 27-én délután találkoztak a gyerekek a VII. sz. iskola kórusával. A „hivatalos” program után nagy barátkozás kezdődött. Itt kerültek elő az eddig dugdosott macik, jelvények, kulacsok, csokoládék; hangzottak el nagy ígéretes: „frunk!”, és néhán megfogalmazott orosz mondatok — a litván gyerekek is csak iskolai tárgyként ismerik az orosz nyelvet.

Este — itt júniusban nem akar beszélni — került sor a várva-várt hangversenyre. Kati néni — Kiss M. Lászlóné — felvette karvezető ruháját, s ezzel teljes lett az izgalom. A park nézőtérén több száz kedves kaunaisi — s közöttük már mennyi barát! — a színpadon a himzett mélynyes debreceniek. Az első szám a Nagyszalontai köszöntő, majd litván népdalcsokor következik. A közönség derül — bizonyára van rá oka. A taps — pedig itt nem szokás tapsolni — óriási. Mosimár mindenki megnyugszik.

Suhaji Józsefné

A FEKETE BOJTÁR DALAI

Sinka István válogatott versei

Ki tanította Sinka Istvánt dalolni, az apró természetű, hajlott vállú fekete bojtárt, a nagybotú pásztorok ivadékát? Honnan ez a mélyből, a szegénység talajából virágzó sokszínű és sokágú költészet? Honnan jön a sámanhangú, ősi, keleti, nomád bandurázó? Szívet melengelt, ahogy énekel: „Nagyanyám s szépanyám lelke dalolt nekem a pusztán, hogy keljek fel a virágok közül, s induljak el a dalok jussán, hagyjam magára a nyáját, mert felőlem az rendeltetett, hogy vihar fújja meg a számat...”

E néhány versorban benne van Sinka hitvallása, egész költői világa, s költői küldetése. Mert az ő balladái tömörségű képsoraiban a pusztai földnehez emberei, juhászok, pásztorok, summások jelennek meg, s vallanak kegyetlenül nehéz sorsukról. Ok dalolnak hát fájdalmas siratókat, románcokat, balladákat a költő verseiben. Az Ács Lajk, Bagi Ferké, Mados Imrék, Pap Piroskák, Bódi Mariskák, Lomb Péterek, az örök kárvalottak, az örök lázadók, akik úgy hullottak el, „mint nyárvégi csillagok”. Köztük ott ragyog Mados Zsuzsa, a nagymama emléke, aki (És küzdve az éhezéssel, kíván vacsorát: pár szem lencsét. Én megnöttem már, szólnék érte, de ő, hogy soha meg ne mentsek, /sárga szentmihályszéken tovább ment örök fehéren).

Sinka harminchétféle éves, amikor 1934-ben első kötete, a Himnusok

Kelet kapujában megjelenik. Ekkor még ott él kinn a vésztoi pusztán, a Sárrét vidékén — s dala olyan, mintha ősi dudaszót hallanánk, amely darabos, egyhangú, monoton, de fájdalmas és töredezettségében is nagy tragédiákat sejtet. (Mikes sir, A szobor neve: kenyérszög, Kivirágzó pásztorbot, Napimádó, Himnusz az ősi Isten szent vízehez). Mintha egy távoli sámándob szólna: („Keletről hoztam én eget, fényt, hangot, csillagot, formát...)

Százán 1939-ben a Vád, majd 1943-ban a Hontalanok útján kötetekben már kiforrott, drámai erőt sugároznak költeményei, amelyeknek élményanyaga a nincstelen, kismimizett szegényparasztként való és kisértő vallomásaiból, nyomorúságos sorsából táplálkozik. (Ősom utazik, Kár neki sebbel lehullani, Anyám balladát táncol, Simon Virág, Sirás egy kűtkáva előtt.)

Olyan ez a költészet mint a puszták, szíkek szívargó ere, amely valahol elapad, hogy aztán újra feltörjön, s körülöfolyja a zöldet, virágot, fát, juhot, jó legelőt nevelve. Gyönyörű és nagy élmény ezeket a verseket olvasni.

Szerelmes dalai is olyanok, mintha pásztorfiú dalolna románcot, kolindát kedvesének, Bódi Mariskának, akivel Mezőgyán mellett a határban, a Korhány partján találkozott: (Ráborultak illatosan /s aranyat szórtak a porzók. Fejük-nél a gyalogút volt, /lábuknál a

patak vize. /Ó világ! Te adtad. Szép volt. Ma is áldlak.) S ilyenek az Éna-dalok is, az őregkori szerelem orfeusz-énekei. (Piros vidéken, Nyári záporban esernyő alatt, Éna nem hal meg, És visszatér a hó.) Sinka verseinek színhelye zártvilág, a bihari táj, de különös és sok színűl font képei miatt nem érezzük idegennek, egyhangúnak ezt a vidéket, hanem varázslatosan szépek, üdének: tiszta lírai néprajez ez... Mert akik e tájon születtek, mindig nagy viharokról tudnak dalolni. (Sinka, Szabó Pál, Nagy Imre.) Soha nem szakadtak el a gyökértől, amelyből táplálkoztak, amely nevelt, s vissza is hívta őket. Ez érződik a felszabadulás után, a sokáig hallgatásra ítélt Sinka verseiben is. (Végy karodra idő 1964, Mesterek utcája 1967.) Olyan páratlanul szép és mély zengésű versek születnek ekkor, mint a György vezér a tüzeknek suttag, Úgy kéne már, Nevem a végtelenben, Végy karodra idő. Ez utóbbi soraiiban ott lüktet a fekete bojtár fájdalmas búcsúja attól a tájtól, ahonnan jött, amely dalolni tanította és költővé formálta. Be jó is lesz megbékülni /s megbékülnem megszépülni. /Úgy mint a pusztán a meszi /s hanyatló viola esti. /Mint ég alján ősi kékség, mint a kunyhói szegénység.) A válogatás Kormos István avatott, szép munkáját dicséri. (Kozmosz 1977., Móra Kiadó)

HOLDSARLÓ

Kapcsa János festményeiről

Jónéhány éve indították el a megyében a Bemutatjuk című képzőművészeti kiállításorozatát. Többek között azzal a céllal, hogy azokban a községekben, ahol korábban meglehetősen kevés kiállítást rendeztek, a nézők képzőművészeti műveltségét bővítsék, igény szintjét növeljék, ahol pedig már tervszerűen bonyolított, színvonalas program volt, azt tovább színesítsék. Az alapvető célok közé tartozott az is, hogy értékes művek vándoroljanak, s szeretlenség meg a művészetet, valamint az is, hogy a területen élő művészek és a befogadók közelebb kerüljenek egymáshoz. Így hát évenként körforgás-szerűen vándorolt, vándorol a megyében néhány itt élő művész kamarakiállításnyi anyaga.

Voltak sikeres és kevésbé sikertült bemutatók, a kitűzött célokat többé vagy kevésbé megvalósított tárlatok. Az bizonyos, hogy Kapcsa János festményei — melyek éppen ezekben a napokban vándoroltak át Hajdúdorogról a balmazújvárosi művelődési központba — magas szinten képviselik azokat az elképzeléseket, melyek alapján a Bemutatjuk sorozatot szervezik. A Hajdúdorogon kiállított 19 festmény sikeresen tükrözi Kapcsa János munkássága legutolsó szakaszát.

Persze, helyesebb lett volna szakasz helyett éveket említeni: ilyen életkor (Kapcsa János 1940-ben született) alig ad lehetőséget kiteljesedni, s ugyanakkor egymástól jól elválasztható szakaszok megkülönböztetésére. Ha azonban arra gondolunk, hogy a 60-as évek végéig olajfestéssel dolgozott, s hogy igen sok, akkoriban készült festménye geometrikus elemekből, s a maiól teljesen eltérő színekből építkezett, láthatjuk a mai, szintetikus tempera festékekkel készült képekig vezető fejlődés vonalát.

Sikereket az elsőként említett időszakban is ért már el (1964 óta rendszeresen szerepel a megyei őszi és tavaszi tárlatokon, 1967-ben egyéni díjat kapott az országos amatőr képzőművészeti kiállításon (Szegeden), de szélesebb körben ismertté 1970-ben, a budapesti Fényes Adolf tereben bemutatott temperaképeivel válhatott. Ekkoriban vették fel a Magyar Képzőművészek Szövetsége tagjai közé; kiállításra kedvező sajtóvisszhangot kapott. Horváth György szerint „... már túljutott az alapozás nehezségein. Utat talált, tudja mit akar festeni, s hogyan kell elmondania a festészet nyelvén közlendőt. Képeinek tartalmait és témáit a falu élete, a csepei emberek mindennapi környezete, munkája adja.”

Rózsa Gyula komoly, elemző írásában így minősíti teljesítményét: „Ez a nagyon kevés nagyon sokat mondást bravúrosnak is mondhatnánk, de több bravúrosnál: mély és megrendítő művészet”.

Lényegében ugyanezeket mondhatjuk el a Bemutatjuk sorozatban szereplő festményekről is. A sötét — szürke, kék, fekete — színek árnyalataiban megjelenő, az ábrázolt tárgyat a térből szinte kiemelő, attól elhatároló háttér előtt szintetikus temperával festett motívumok jelennek meg, melyeken a fehér szín, a kékkel, zölddel alig kevert fehér szín dominál, s itt-ott, szinte csak jelzőként, apró foltokban fedezhetjük fel a vöröset. Bászky Pál írja: „Felhasználja a klasszikus avantgarde, valamint a taszizmus tanulságait...” Valóban, Kapcsa János fölfedezte, legalábbis újra, a maga számára, a folt és a vonal kifejező erejét — s e felfedezését következetesen alkalmazza is. Festményeinek legalább olyan fontos eleme ez, mint tavemiláguk, s erre még vissza kell térnünk.

A kiállítás képei egységes, nyilvánvalóan még a gyermekkorból szerzett élményvilágról, a falu, a távoli fasorokkal és az égbolttal határolt paraszti környezet iránti vonzódásáról beszélnek. Parasztház jelenik meg, tehén által vontatott szekér, kecskét vezető fiú, két beszélgető, üldögélő öregasszony, tükrös lány, petróleumlámpás, állatkoponyás csendélet, néhány női akt. Mozdulatlan alakok, tárgyak — valahonnan az emlékezés mélyéről előkerülő látomások. Alig emelik fel a fejuket, a kezük is, és mégis — paradox módon — ez a lírai csend mégsem a mozdulatlanságot, az élettenséget jelenti. A festésmódról, a kompozícióról van szó. „Manapság a fénykép pontosan visszaadja a tárgyat. A festészet, ettől a feladattól megszabadulva, visszanyeri cselekvési lehetőségeit” — mondta E. L. Kirchner az expresszionizmusról, s érvényes ez Kapcsa János képeire is. Szó sincs arról, hogy a jelenséget fesse meg — annak érzelmi, hangulati jegyeit keresi, azokat a jellemzőket, amelyek alkalmasak saját érzelmei, életérzése kifejezéséhez. Hadd álljon itt még egy idézet Mario de Michelitől: „... az expresszionista poétika egyik úgröptája; nem bír elviselni egyetlen törvényt, egyetlen szabályt sem, egyedül saját lényé érzelmi nyomásának hajlandó engedelmessékedni.” Kapcsa János sajátos élményvilága, a jelenséget látomássá változtató szándéka és ereje, sajátos festésmódja, melyben egyaránt megtalálhatók a festői és a grafikus elemek, végeredményként összetéveszthetetlenül egyéni, líraian expresszív képfelületeket hoz létre. E képfelületek vallanak az inspiráló tájról, környezetről, de ami fontos: érzelmi telítettségük általános érvényűvé teszi őket.

Mozdulatlan alapokról szótlan, melyek mégsem azok. Az ellentmondásokat sorolhatjuk tovább: ismétlődő témák — önálló művekké váló variációk; visszafogott színvilág — színorgánál nagyobb élményt adó fehér és vörös. Említhetnénk egy-egy kompozíciót, amely nem vált befejezett, végleges megfogalmazássá, említhetnénk az irónia (s az ónirónia) hiányát. A hiányérzetet azonban csak egy dologgal kapcsolatban tartom fontosnak: az élményt ellenőrző, feldolgozó, új és szokatlan összefüggésbe hozó intellektus fokozottabb beavatkozása, az elemi erejű élményeknek a másodlagos és talán a festőtől idegen élményanyagban való átcsúszása lenne talán az a tényező, amely új, gazdag lehetőségeket ígérhet a festői pályára további iveléséhez. Egyetlen példát, a jónéhány évvel ezelőtt készült, rendkívül kifejező erejű Kodály-portrét elég említeni erre.

A lényeg azonban nem a hiányérzet jelenti. A lényeg, a dolgok, az élet szeretete valahol ott remeg törékenyen, szinte eltűntethető és mégis újra felragyogóan, mint a holdsarló néhány Kapcsa-képen, a vibráló foltok, vonalak között.

Zsadányi Lajos

Szabó Ernő

Bevált a biztonsági öv

Ne lazítsunk, életvédelemről van szó!
Az első két hét tapasztalatai

Két hét tapasztalatai alapján egyetértően pozitív hatása van a gépjármű-közlekedésben a biztonsági öv bevezetésének és használatának — tájékoztatta dr. Csiki Antal rendőr százados, az Országos Közlekedésbiztonsági Tanács titkárhelyettese az MTI munkatársát.

Az öv bevezetését megelőző propaganda — a várakozásnak megfelelően — megtette a magáét: általános megértésre talált az új rendelkezés. A rendőri ellenőrzések során csak elvétve találtak be nem csatolt övet, s ezekben az esetekben is rendszerint inkább figyelmen kívül hagyották az övet, helyesebben arról, hogy még nem rögzítettek ezek a kötelező cselekvési mozzanatok — ahogyan a pszichológusok mondják: a dinamikus sztereotípiák — ezek kialakulásához ugyanis személynként eltérő időre, gyakorlatra van szükség. Az ilyen — tehát nem szándékos — „elfelejtések” ellen tanácsolják a közlekedésbiztonsági szakemberek, hogy esetleg ki figyelmeztesse magát valami apró jellel, például a műszerfalon, vagy a szuszkulcs karikájára elhelyezett jelzéssel.

Ugyanakkor arra is figyelmeztettek: az első két hét tapasztalatai alapján senki ne „lazítson”, mondván „eddig sem volt balesetem”. Óvakodni kell a szó szoros értelmében vett — az övre vonatkozó — lazítástól is, a hosszúra engedett heveder ugyanis semmit nem ér. Általában akkor van jól bekapcsolva az öv, ha közte és a mellkas között lazán becsúsztható a nyitott tenyér. (MTI)

LOUIS ARAGON, a híres francia író összes kéziratát — felesége, Elsa Triolet kézirataival együtt — Franciaországnak ajándékozta. A terjedelmes anyagot — sok tízezer oldalnyi írást — a Párizsi Nemzeti Könyvtárban fogják őrizzni.

JAPAN VÁZBÓL és francia textilből tűzféle ernyőt készítenek a Fővárosi Ruháipari Vállalat váti üzemében. Ezen átlagosan 300 ezer ernyőt gyártanak, ennek nagy részét exportálják.

Magány

A megállóban sokan szeretünk volna feljutni a villamosra. Csúcsforgalom. Meg aztán vonat is érkezik.

A gyülekezők között hajlott, töpördött anyóka, bottal, mint a mesében. Felre húzódtunk, utat nyitottunk, hogy mielőbb fel tudjon szállni; ki tudja, talán egy izguló unokasereg várja valahol. De mégis felfértünk mindannyian. Tolongva, lökdösődve, de felfértünk. Aktatásuk, tömött szatyrok, bőröndök. Meleg és tömeg.

Elindultunk. A kocsik elején álltam, nekinyomódva a vezető plexifülkéjét elzáró korlátférrúdhoz. Három megállóra arányos mérséklődött a sokaság. A megállónál a szokásos fészkelődés. Az anyóka is megpróbált feljutni. Néhányan a kezünket nyújtva próbáltak neki segíteni. Nehezen lépett egyik lépcsőről a másikra. Sikertelenül szállt fel.

— Na rendben van? Mama? — hajol ki székből hátrafordulva a villamos vezetője, de már záródott is az ajtó, indultunk.

— Nem könnyű már ebben a korban fel-, meg szállni... — jegyeztem meg, s a velem összpreáltak többen bólogtak.

— A fenét! Csak te! A padra és megvárja a következő kocsit. Azon nem lesznek ennyien. Az a passziója, hogy villamosozik. Unatkozik, vagy nincs senkije. Van nyugdíjas bérlete, ma már körbevittem vagy tizenötöt... — mondta a vezető és nagyobb sebességre kapcsolt.

A visszapillantó tükörre esett tekintetem, amiben az elhagyott, Kálmán téri megálló tűnt fel egy pillanatra. Az anyóka ült, a padon ült.

H. A.

Szegedi József átadja az oklevelet az új szakmunkásoknak

Szaktanácsavató ünnepségek

Az MGM-ben

„Tegyük szebbé, könnyebbé az induló munkáséletet”, jelszóval a Magyar Görődélszövetség Művek KISZ-bizottsága 1969-ben kezdte el az azóta már hagyományossá vált ünnepélyes szaktanácsavatókat.

Az idén július 15-én, pénteken délután rendezték meg az ünnepséget, melyen Matkó Sándor személyzeti és oktatási főosztályvezető mondott ünnepi beszédet. Ennek során elmondta, hogy milyen szép és jó lehetőséget teremtettek az MGM ipari tanuló számára a kabinet-rendszerű oktatás bevezetésével. Ezt a tanuló a szakma iránti szeretetükkel, tudásukkal, a különböző szintű ifjúsági versenyeken elért igen szép sikerekkel bizonyították. Kérte a tanulókat, hogy gyakorlati munkájuk során is az ünnepség jelmondatának megfelelően szocialista módon éljenek, dolgozzanak, tanuljanak.

Ezt követően Szegedi József, a 109. számú Szaktanácsképző Intézet igazgatóhelyettese köszöntötte az új szaktanácsavatókat és nyújtotta át 55 tanulóknak a sikeres vizsgát bizonyító oklevelet.

Ezután a szakmai és gyakorlati téren legjobb eredményt elértéknek dr. Gazdag Istvánné gazdasági igazgató és Szigetvári Gyula termelési főmérnök nyújtott át értékes ajándékokat és pénzzutalmakat. A végzett tanulókat nevében Sallai László köszöntötte meg a vállalat segítségét, majd Lázár Pál tiszteletdíjat köszöntötte az ifjú szaktanácsavatókat.

Az ünnepség végzetével a fiatal szaktanácsavatók szüleit és volt oktatóikat kíséretében leendő munkahelyeikre mentek, ahol az üzemi négyes tagjai és szocialista brigádvezetői fogadták őket a kollektívájukkal.

A HIM-ben

Szaktanácsavató ünnepségre került sor július 15-én, pénteken délután a Hajdúsági Iparművekben.

Az ifjú szaktanácsavatók — a hagyományoknak megfelelően — először szakoktatóiktól búcsúztak, és átvették az emléklapokat, amelyeket volt diáktaik készítettek.

A vállalat kultúrházában rendezett ünnepségen Hagymási Zoltán, az üzemi KISZ-bizottság titkára mondott ünnepi beszédet. Hangsúlyozta többek között: a vállalatnál — a termelési és fejlesztési tervhez kapcsolódva — tervszerű folyamat a munkásutánpótlás nevelése. A több irányú nevelőmunkában a szaktanácsavatók mellett nagy szerepe van a vállalat egyre korszerűsödő tanüzemének is. Nagy gondot fordítanak arra, hogy a környék pályaválasztás előtt álló általános iskoláinak megismerkedjenek a vállalat életével, távlati célkitűzéseivel, az itt dolgozók munkakörülményeivel. E munkába mind eredményesebben kapcsolódnak be a KISZ-alapszervezetek és a szocialista brigádok.

A munkáskollektíva nevében Szabó László szaktanácsavató köszöntötte a legifjabb szaktanácsavatókat, majd a szaktanácsavató-bizonyítványok, jutalmak átadása következett.

Az idén 32 tanuló tett sikeres szaktanácsavatóvizsgát és vette át oklevelét, Kiemelkedő mozzalmi munkájáért 6, jó tanulmányi eredményért pedig 16 fiatal részesült könyv-, illetve pénzzutalomban.

Ezután a volt tanulókat gyakorlati képzésüket legeredményesebben segítő oktatóknak és szaktanácsavatóknak adott át pénzzutalmat Lévai Imre vezérigazgató.

Az ifjú szaktanácsavatók nevében Eoros János géplakatos kért szót, majd az ünnepség kötetlen, baráti beszélgetéssel zárult.

A központi irodaház klímaberendezése az ÁÉV-nál

A múlt év folyamán elkészült a klímaberendezés az orvosi rendelő, az előadóterem és a klubhelyiség részére. A klímaberendezés üzemeléséhez szükséges hűtőüzemeltetést közvetlen felhasználással tervezték. Ez a megoldás nagy mennyiségű víz fogyasztását eredményezte. A vállalat tervezőcsoportja kidolgozta a visszahűtéses eljárást. A szivattyúegységek a klímaberendezésben, az összekötővezetékek pedig a szellőző aknában nyerne elhelyezést. A hűtőberendezés segítségével a nagy mennyiségű hűtővízfogyasztás majdnem teljes mértékben meg fog szűnni, mivel a hűtőrendszer egyszeri feltöltéssel, cirkulációs megoldással fog működni.

Varga András brigádja az összekötő vezetéket helyezi el a szellőzőaknába. (Fotó Kószeghy)

AZ IFJÚSÁGI PARKBAN ma, vasárnap 18 órai kezdettel Elek László mutatja be disco-műsorát.

A LOCOTIV GYÁR KÖZPONTI SZÍNHÁZJÁNAK július 20-án 20 órai kezdettel a szabadtéri színpadon. (Rossz idő esetén a városi sportcsarnokban.) Jegyek az Országos Filharmonia pénztárában és a helyszínen válthatók.

AUGUSZTUS VÉGÉN ÖNÁLÓ KIÁLLÍTÁSSAL MUTATKOZIK BE Karl-Marx-Stadtban a Csepel Vas- és Fémművek. A városi tanács kiállító csarnokában mintegy 1600 négyzetméternyi fedett területen mutatja be a csepeli gyár a nemzetközi munkamegosztásban való részvételét, valamint a közel három ezer termékből álló gyártmánykatalógusát kereszttetszetét.

HÍREK

1977. július 17., vasárnap

Elek napja

A Nap két 4.04 —

nyugszik 19.36 órakor

VÁRHATÓ IDŐJÁRÁS vasárnap estig: Kevés nappali felhőképződés, már csak egy-két helyen futó záporral. Mérsékelt, napközben időnként élénk, változó irányú szél. Várható legmagasabb nappali hőmérséklet vasárnap: 21–25 fok között. (MTI)

EXPORT. A jászszági Cipőipari Szövetkezet ebben az évben belga, norvég, svájci, olasz és svéd cégeknek 90 ezer pár női és férfi kocsolyacipőt exportált.

LOTTÓ: A Sportfogadási és Lotte Igazgatóság közlése szerint a 28. játékhetén ótálalatos szelvény nem volt. Négytálatos szelvénye 109 fogadónak volt, nyereseményük egyenként 61 284 forint; három tálatat 7437 fogadó ért el, nyereseményük egyenként 449 forint; a kéttálatos szelvények száma 231 181 darab, ezekre egyenként 18 forintot fizetnek. A nyeresemények a nyereségytelék levonása után értendők. A közölt adatok tájékoztató jellegűek. (MTI)

2500 KÜLÖNBÖZŐ NYELVEN beszélnek földünkön az emberek. Az eddig rendelkezésre álló adatok szerint azonban csak 750 nyelvről van saját ábecéje.

A NÁPOKBAN HELYEZTEK ÜZEMBE a tyumeni gáz- és olajmező távadat-feldolgozó rendszerének első részét. Öt számítógép néhány másodperc alatt elemzi és továbbítja a központnak az olajkitermelés és -feldolgozás adatait. Az azonnali beavatkozásra is lehetőséget nyújtó rendszerhez Magyarország három darab R-10 típusú számítógépet szállított.

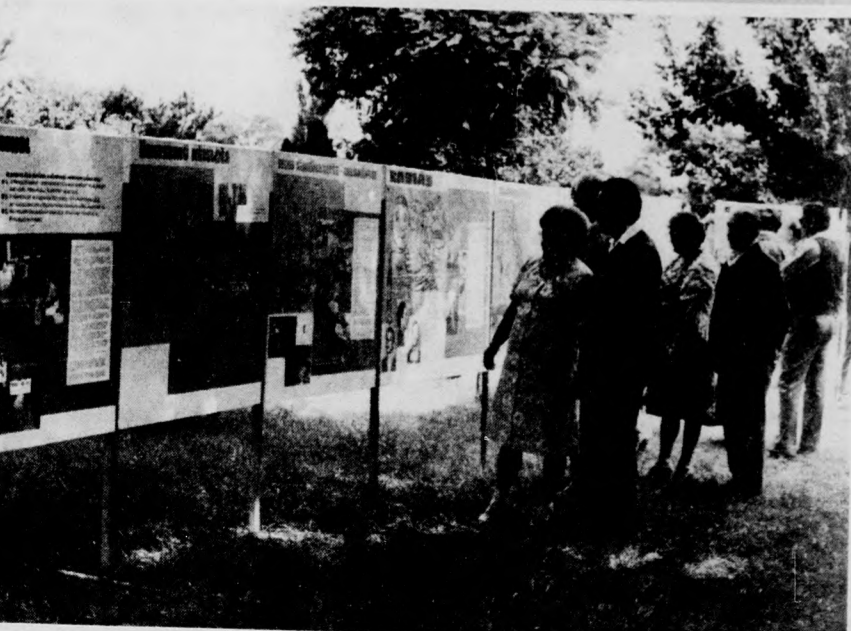
A VILÁG IDEI TERMÉSZETES KAUCSUK TERMELÉSE 125 ezer tonnával emarad a felhasználástól, miközben a műgumitermelés 150 ezer tonnával lesz több a keresletnél. Természetes gumból várhatóan 3,7 millió tonnát termelnek, míg a szintetikus úton készült gumból 8,5 millió tonnát használnak fel.

FENEGEREK. B. Sándor és J. József balmazújvárosi gyermekkorú lakosok felborították azt a szénácszekeret, melyre a szekertulajdonosa nem vette fel őket. Ezt követően felgyújtották a rakományt, de a tüzet a tulajdonos még időben el tudta oltani.

SZAMÁRKÓHÖGÉS ELLENI VAKINÁT kísérleteztek ki szovjet tudósok. Sikertelenül elkülönítették a sejtől azokat a részecskéket, melyek nem vesznek részt a szervezet védekező reakcióiban. Feltehető, hogy ezek a részecskék okoztak mellékreakciókat néhány beoltott gyermeknél.

TOLVAJT FOGTAK a Debrecen Áruházban. Berker János balkányi lakos debreceni útja során italt lopott a szövetkezeti áruházban, de tetten érték. A visszaeső tolvaj ellen lopás vétsége miatt folyik eljárás.

Szombaton délelőtt a hajdúsoboszlói gyógyfürdő megnyitja az alkohol és bűnözés című kiállítást. A megnyitón dr. Turi Zoltánné, a városi vöröskereszt titkára ismertette a kiállítás anyagát, valamint az alkohol és bűnözés okozati összefüggéseit. A Hajdú-Bihar megyei Rendőr-főkapitányság a központi (országos) témájú tablóték megyei képekkel egészítette ki. A kiállítás ma, vasárnap tekinthető meg a fürdőben

ÉVFORDULÓNAPTÁR

Száznyolcvan évvel ezelőtt, 1797. július 17-én született Hyppolite-Paul Delaroché neves francia festőművész, a XIX. század első felének egyik legnépszerűbb párizsi művésze, előbb L. Watelet, majd A. Gros tanítványa. Nagy történelmi képeivel korán megalapozta hírnevét. Ezek közül a legismertebbek: Erzsébet angol királynő halála, amelyet 1828-ban alkotott, s ma a párizsi Louvre-ban őrzik, Cromwell, I. Károly holttesténél, Marie Antoinette bírái előtt. 1833-ban a rangos Ecole des Beaux-Arts tanára lett.

Képei nagy hatással voltak a fiatalabb, főként az akadémikus irányzatú festőkre. Legjelentősebb műve a Hémi-cyclo (a művészet nagy alakjai ábrázoló freskó, amely az Ecole des Beaux-Arts-ot díszíti).

Mozart-est

a sportszarnokban

A Hazafias Népfrent megyei bizottsága és az Országos Filharmonia rendezésében augusztus 9-én, kedden este 8 órakor Mozart-estet kerül sor Debrecenben, a Sportszarnokban. Közreműködik a Debreceni MÁV Filharmonikus Zenekara, a Kodály Kórus, Németh Aliz, Póka Eszter, Fülöp Attila, Kovács K. Károly. Karigazgató Gulyás György. A műsoron a g-moll szimfónia és a requiem szerepel. Vezényel: Kobajasi Kenicsiro. Jegyek az Országos Filharmonia megyei kirendeltségén válthatók.

JÉGKÁRBECSLÉS HAJDÚ-BIHARBAN. A legutóbbi jégeső és vihar kártételének megállapítására az Allami Biztosító szakemberei megkezdtek a jégkárbebecslést. Az eddigi bejelentések szerint tízezer hektáron felüli területről készül a kár megállapítása.

KONCERT. A Mini együttes ad koncertet július 18-án, hétfőn 19.30 órai kezdettel a debreceni Ifjúsági Parkban. Jegyek a helyszínen válthatók.

ÚJABB KÉT FŐVÁROSI GYÁR-EGYSÉGET telepíti Zalaegerszegre a KHV. A mintegy 200 millió forintos beruházás nyomán 1982-ben már Zalaegerszegen lesz az ország legnagyobb kozmetikai és háztartás-vegyipari gyára.

KÖZÜG

VAL

Miért nem írtam — Hiszen... Igaz is, miért... szülőm rá: Egy... mesét a fiainak... sebből. Mesét, m... kisebb fiúról, a... tottam tovább a... Aztán holnap le... az egész város... münikében elvé... tem, milyen jog... magyarzkodás... sunk hibájából... kisebb fiúról, a... sőt mesekönyv... a szégyen volt... a tollat hozzám... Azért az elny... később mozból... dizmus után. Né... dolt mesék írja... szépet kellene a... dául. Annyi önk... kellene találni e... legalább — aká... Csak észre kell... relem. Egy férj... fogom írni. Még... Aztán holnap... lamikor minde... valami. Utolsó... népnevelő szeny... — Mit csinál... Nem csinál se... egészen jól keres... — Dehát ezt a... Nem ezt akart... ragadt.

— Hivatalkok... Olyasmi. Kitér... nül kóstoljam m... — Látom, gyű... Igen, férjhez n... jól összehúzzák... ugrója. A férje... Ó pedig nem hi... ülömunka sem h... Valami szép t... egymásért... A... Egymás ellen. A... elég önfegyelem... És mégis... U... Egy szép, nap... elhatároz valam... szik, belefárad... csak a győzelem... rek. Hát miért n... Aztán holnap... kódogott régi is... paszkodott. Ford... — Te vagy az... talak.

— Hát most lá... nevetett rám... — Névpap, vag... — Egyik se. Ú... Leültettem... — Hogy törté... — Egyszerűen... va.

— Így? — Így. — Indoklás? — Semmi. — Hát akkor? — Mit akkor? — Tak beosztottak... — És te mit m... — Semmit. — Szó nélkül t... — En ilyenkor... — Az lehetetlen... — En nem kiab... — Nem tiltako... — Nem is tудо... kívül kerültem a... — És ott marad... — Persze. Hova... — Hisz folyton... vagy. Szorgalmas... — Most van job... Semmi közöm n... báltam. Az emb... tposnak. A bizto... másért, csak az ó... rá, szétnyomták... ugrálni? Ezt az ú... — Hát nem ért... hogy újra főnök... ber mégse olyan... kül, aztán jön val... ber legalább ricsa... van, és észrevétel... Nem értette In... ján és nem értett... Hogyan törődik a... pára ragadva, am... lógó üres mosolyg... ha többet nem aka... Hova lett, a szé... aki vállalt egy úg... biztosan vannak... ni. Ebbe meg itt... Hát mit teygek... meg, a ronda, a... ügyében.

— De azért val... holnap mégis csak

VALAMI SZÉPET...

Miért nem írok valami szépet? — Kérdezte távoli rokonom. — Hiszen annyi szép van az életben.

Igaz is, miért nem írok valami szépet? Pedig évek óta készülok rá: Egy mesét például a kisfiamnak. Még sose írtam mesét a fiamnak, és lassan el is kések vele. Kinőnek a meséből. Mesét, mondjuk a kiszabadított királylányról, a legkisebb fiúról, a fele királyságról. De fáradt voltam, nem jutottam tovább a jámbor óhajnál. Talán holnap hozzákezek. Aztán holnap lett, és kiderült, hogy már többen telefonáltak, az egész város tudja, „odafönt áll a balhé”, mert egy komünikében elvitettem a rangsort. Ki informált, honnan vettem, milyen jogon, felelős vagyok; helyreigazítás. Védekezés, magyarázkodás, égő fülek és a betűk a papíron; „munkatársunk hibájából”. A mese, a kiszabadított királylányról, a legkisebb fiúról, a fele királyságról beleveszett egy régen olvasott mesekönyvbe, semmi se maradt belőle. Ami maradt, az a szégyen volt, és sűrű, fekete méreg ömlött a papírra, mikor a tollat hozzáérintettem.

Azért az elnyomott szándék előbukkant megint. Évekkel később mozból jöttünk, vad perverzítások és meztelen szadizmus után. Nem igaz — lázadt bennem a soha ki nem gondolt mesék írója — nem igaz, hogy ilyen az életünk. Valami szépet kellene adni végre az embereknek. A szerelemről például. Annyi önkielégítés, marcangolás, ferde hajlam után ki kellene találni egy szép szerelmes történetet. A szerelemben legalább — akárhogy írják belőle — maradt még szépség. Csak észre kell venni. Meg kell mutatni. Nézzétek, ez a szerelem. Egy férfi és egy nő egymásért... a világ ellen. Meg fogom írni. Még holnap... megírom.

Aztán holnap lett. Egykori tanítványom keresett meg. Valamikor mindketten azt hittük egymásról, hogy lesz belőlünk valami. Utolsó találkozásunk idején egyetemista volt, tele népnevelő szenvedéllyel, életre szóló nagy elhatározásokkal.

— Mit csinálsz? Hol vagy? Sikerült-e?

Nem csinál semmit. A központban van. Nem sikerült. De egészen jól keres. Sehol ennyit nem fizetnének.

— Dehát ezt akartad?

Nem ezt akarta. Kiemelték. Három évvel ezelőtt. Aztán ott ragadt.

— Hivatalnok lettél?

Olyasmi. Kitűnő kávét főz. Ha egyszer arra járok, föltétlenül kóstoljam meg.

— Látom, gyűrűd is van.

Igen, férjhez ment. És kell a pénz. Nagyon kell a pénz. Ha jól összehúzzák magukat, öt év alatt meglesz a társasház beugrója. A férje mellékállást vállalt, esténként fuszik... Ő pedig nem húzik el. Ha az ember sovány kosztan van, az ülmunka sem hizlal annyira.

Valami szép történetet a szerelemről. Egy férfi és egy nő egymásért... A világ ellen? Egy férfi és egy nő a lakásért... Egymás ellen. Az a szép, ez meg az igaz. És nincs bennem elég önfegyelem, hogy a szép kedvéért az igazról lemondjak.

— És mégis... Újra meg újra. Valami szépet kéne írni végre. Egy szép, nagy nekifeszülés történetét például. Az ember elhatároz valamit, vállal egy ügyet és végigviszi. Beleöregszik, belefárad, de győz. És az öregséget meg a fáradtságot is csak a győzelem után veszi észre. Igen, vannak ilyen emberek. Hát miért nem írunk róluk? Holnap megkeresem őket.

Aztán holnap lett. A vendéglői asztalok között fél részegen kóborogott régi ismerősöm. Egy botló lépésnél a székembe kapaszkodott. Fordultam, hogy rendre utasítsam.

— Te vagy az? — örültem a találkozásnak. — Régen láttalak.

— Hát most láthatsz — a részeket bamba arckifejezésével nevetett rám. — Nem vagyok valami fényes látvány.

— Névnep, vagy prémium?

— Egyik se. Ünnepelem a leváltásomat.

— Leültettem.

— Hogy történt?

— Egyszerűen. Behívtak és közölték, hogy le vagyok váltva.

— Így?

— Így.

— Indoklás?

— Semmi.

— Hát akkor?

— Mit akkor? Ők csináltak fejest belőlem, most ők csináltak beosztottat.

— És te mit mondtál?

— Semmit.

— Szó nélkül tudomásul vetted?

— En ilyenkor nem tudok beszélni.

— Az lehetetlen. Az ember kiabál, ha rálépnek a lábára.

— En nem kiabálok.

— Nem tiltakoztál? Nem követeltél fegyelmi vizsgálatot?

— Nem is tudom. Olyan zavart voltam. Aztán egy-kettőre kívül kerültem az ajtón.

— És ott maradtál a cégnél?

— Persze. Hova menjek?

— Hisz folyton dicsérték. Azt mondták, remek munkaerő vagy. Szorgalmas, megbízható...

— Most van jobb.

Semmi közöm nem volt a dolgához. Mégis győzködni próbáltam. Az embernek elemi joga, hogy kiabáljon, ha ráteposnak. A biztos kudarc tudatában is kiabáljon. Semmi másért, csak az önérzete védelmében. Hogy ne mondhasák rá, szétnyomták, mint egy bogarat. A vállát rángatta. Minek ugrálni? Ezt az ügyet ügyis elintézték már.

— Hát nem érted? Itt erről az ügyről van szó, nem arról, hogy újra főnök legyél. Itt rólad van szó. Arról, hogy az ember mégse olyan, mint a hangya. Hordja a morzsát és nézik, aztán jön valaki és ráteszi a cipője orrát és vége. Az ember legalább ricsajt csinál. Kérdez, indokol, lármázik, szóval van, és észrevételei a létezését. Nem érted?

Nem értette. Ingatta a fejét, részeg mosolygás lógott a száján és nem értette. En pedig tudtam, hogy ezt kell megírni. Hogyan törődik az ember kerék alatt, pocolyában, cipők talpára ragadva, amíg tiltakozni se képes. Amíg eljut a száján lógó üres mosolygásig és nem akar semmit. Lehet, hogy soha többet nem akar már semmit.

Hova lett, a szép nagy nekifeszülés históriája? Az ember, aki vállalt egy ügyet és végigviszi. Vannak ilyen emberek, biztosan vannak. Csakhogy olyan sokat kell utánuk gyalogolni. Ebbe meg itt... belebotlottam.

Hát mit tegyek, ha a szépet úgy kellene kitalálni, a többi meg, a ronda, a torz, a fájdalmas mindig itt van a kezem ügyében.

— De azért valami szépet készülök írni évek óta. Talán holnap mégis csak hozzákezek.

Fenákel Judit

HÁLÓJAVÍTÓ — KÖSZEGHY GYÖRGY FELVÉTELE

PORTRÉJA

SZÁZÉVESEN

Életünkben ritkán adódik alkalom találkozni százévesekkel, de még ritkábban olyanokkal, akik életük eddigi száz évét ugyanabban a községben éltek le, és ebben a matuzsálemi korban meglepő szellemi és fizikai frissességben fogadja a látogatót. Sokáig magam sem bíztam a szerencsében, abban, hogy egyszer találkozom egy százévesrel. Egy százévesrel, akinek az emlékezetében még világosan él a két világháborút átélő nemzedék sorsa mellett a ferencjózsefi kor megannyi eseménye, a milleniumi Magyarország hangos ünneplése, egy ember százéves regénye: öröm és bánat sok-sok eseménye...

A csoda megtörtént. Sok évnyi várakozás után ilyen ritka alkalom megünneplésére került sor Földesen, ez év április 1-én. A Hazafias Népfront nagyközéleti bizottsága, a Nagyközéleti közös tanács, a Lenin Tsz. sok-sok ismerős és barát mellett 4 gyermeke, 13 unokája, 29 dédunokája és 7 ükunokája köszöntötte öv. Sági Józsefét. A százévest, aki 1877. április 1-én Földesen született. A már hosszú évek óta nyugdíjas Jenei Eszter néni.

Az akkori szép ünnepség emlékével kerestem fel július első napjaiban leánya Kossuth utcai házában. A faluszelei nagy fehér ház hűvös adó árnyékában találtam, innen figyelte a nyári utcát, az embereket. Be-beköszönt néhány ember, kérdezve azt is, hogy van Sági néni?

Néha ő is feláll a kis székről, s megszokott botja támogatásával a kerítéshez megy és onnan nézi a délutáni faluvéget.

— Most egyedül vagyok — mondja — a lányom kiment az Öregkertebe uborkáért, de azért beengedem. — Kinyújtja a kapukulcsot a kerítésen, majd jó háziasszonyok megszokott sok évtizedes szokásával beinvitál a házba. A kellemesen hűvös házban Sági néni az áprilisi ünneplés emlékéit idézi, de kedvesen játszották azok az úttörő citerások

legkedvesebb nótáit: Este viszik a menyasszonyt ágyát, Kis szekeres — nagy szekeres, Letörték a kutam gémeje... Sokszor hallom esténként e kedves dalokat, mikor korán nyugovóra térek — mondja Eszter néni.

A száz évéről is elmond néhány dolgot — ígéri, csak nézzük már meg az akkor készült képeket. Hihetetlennek tartja, hogy őt, az egyszerű nyugdíjast ünnepelték... Nézem munkától fáradt, korától aszalódott, szinte már gyermeknyi kezeit, arcának ezernyi ráncát... A kendője igényesen megkötve, sehol sem buvík ki ezüstös haja... Mintha megcsillannának szemei.

A mindig egyszerűen élő, de családja körében tartalmas száz évét megért halk szavú Eszter néni régi családi képeket hív segítségül az emlékezéséhez...

— Legszívesebben az 1898. december 14-i nappal kezdem, hiszen ekkor esküdtem az én jó urammal, aki ácsmester volt, és jó sok házat épített itt Földesen és a környező községekben. Aztán születtek a gyerekek. A hétből ma négy él: Albert, József, Eszter, Róza. Ők is itt élnek Földesen.

— Életem 99 éves koromig mindig munkában telt. Férjem, mint mesterember korán elment, később jött haza. Magam neveltem a gyerekeket, végeztem a ház körüli munkát. Hej de sok jó kenyeret süttöttem, míg bírtam. Vagy hetvenöt évig... Már előző nap kovászoltam, morzsókat csináltam. Másnap reggel négykor — már dagasztottam... Mennyivel mások voltak azok a 7 kilós kenyerek. Két hét múlva is józúen ehetet belőle az ember, nem száradt meg.

— Sok nehéz évet éltem át a mai napig. Fialtal lány koromban a császári huszároktól rettegünk, anyaként átéltem két borzalmas háborút. Volt részem válságos időkben, pénzromlásban, aztán megérttem 45-öt, majd a termelőszövetkezeti szervezés éveit. Most már jobban poli-

tizálnak. Ugye, fiam, nem lesz már több háború?...

— En annak idején igen keveset tanulhattam. Még a gyerekeim sem vitték sokra. Unokáim már többre jutottak. A dédunokák pedig már mind érettségire tettek. Közöttük került tanár, tanító, könyvelő is...

— A jó urammal 57 évig éltünk együtt. Halála után az elmúlt évig egyedül laktam, magam gondoskodtam magamról. Komoly beteg, hála Istennek eddig nemigen voltam. Ha néha sajog valahol, kezelem magam: szőlők Eszter lányomnak, hozzájárul már egy pohár pálinkát! Látja, kedves, milyen fogatlan vagyok? 93 éves koromban került a falunkba fogorvos, mondták is, hogy csináltassam meg. De hát én sem gondoltam azt, hogy eddig élhetek. Most is korán kelek, korán fekszem. Nem sok hasznomat tudják már venni. Csak tanyázom, nézelek. Élek a családnak... Élek a napoknak.

Százéves korban nehéz az emlékezés. A gazdag évek egyre több terhet is jelentenek Eszter néninek. Mégis mintegy búcsúzóul az aratásról érdeklődik. Vágják-e már a földesi határban az életet jelentő búzát?

Kikísér a kapuig. Elbúcsúzik, ő pedig az emberi munkát dicsérő, nagy, fehér falú ház mellől figyeli tovább az utcát. Egy évszázad terhével, örömeivel támaszkodva néz a jövő elé.

Péter Imre

SÁMSONI VÁLTOZÁSOK

AZ AGGLOMERÁCIÓ ÉS AMI VELE JÁR

A magyarországi településfejlődés újabkori történetének az urbanizáció fölgyorsulása óta legérdekesebb folyamata néhány esztendeje kezdődött, s napjainkban tart. A nagyobb városokat körülölelő agglomerációs övezetek (településgyűrűk) kialakulásáról van szó, a pontatlanul alvóvárosoknak, kertvárosoknak nevezett települések elővárossá szerveződéséről, erőteljes fejlődéséről. E folyamat az urbanizáció következménye (tulajdonképpen annak új vonása). Egyben a korszerű településfejlesztés kikerülhe-

tetlen követelménye. A falusiak tömeges városba költözése jórészt lezárult, a területi iparfejlesztés és a városiasodás hatására a társadalom mozgásában nem domináns tényező ma már a lakóhely-változtatás. Az urbanizációnak ebben a minőségileg új szakaszában a vidék (elsősorban a közvetlen környék) a város funkcionális egységévé, speciális feladatokat ellátó övezetévé válik. Az urbanizált életviszonyok csökkentik a falu és a város közötti oly sokat — s okkal — emlegetett különbségeket, életük egybe-szerveződik.

NINCS ITT ORSZÁG

(Móré Mihály)

A településszerkezet ilyen változásai természetesen nem kerültek el szűkebb határaink. Hajdú-Bihar területét sem. Debrecen 13 községgel határos, közülük ötben fedezhetők fel igazán az agglomerációs övezet településeinek sajátosságai. Vámospércs, Ebess, Józsa, Mikepércs és Hajdúsámson közül ez uttalal az utóbbit választottuk vizsgálódásunk színhelyéül.

Települési együttélés

Amit ma legfontosabb tudni Sámsonról, az valóban az agglomerációval van összefüggésben. Hajdúsámson közepes nagyságú község Debrecen árnyékában, falu a megyeszékhely határában. Városkörnyéki község. A településfejlesztési kategória pontos. Valós, már meglevő sajátosságokat tükröz, tömören kifejezi azt a községpolitikai alakitó, életmódot formáló, sőt meghatározó folyamatot, amely az utóbbi évek jellemzőjévé vált ezen a vidéken.

Mert nem lehet ma Sámsonról úgy beszélni, hogy valamiképpen szóba ne kerüljön Debrecen. Essék szó akár a munkáról, művelődésről, pártéletéről, közlekedésről vagy oktatásról. Sámson együtt él Debrecennel. Ennek a települési szimbiózisnak a következményeit vizsgáljuk a kistérség, a község szempontjából. Mit ad, s mit kap ezért cserébe Hajdúsámson Debrecenről?

Kezdjük az alapoknál — szó szerint. Sámson környékén nincs igazán jó föld. Ha van is, szétszórtan csupán; lazább és kötöttebb szerkezetű talaj található egymás mellett a határain. Többnyire homok — lösz elvéve sem. A föld megművelése éppen ezért sok gondot okozott az itt élőknek, kisebb kenyeret adott, mint máshol, sokaknak munkát sem. Mivel Debrecen közelsége miatt ide sosem teleült ipar (boldogság lett volna közmüvelés, a fő közlekedési-kereskedelmi útvonalaktól kieső területre üzemeltetési lehetőségek), a sámsóniak eljártak a faluból a megélhetésért. Többnyire summásnak szegődtek, közelebb vagy távolabb, az országban sokfelé.

Az eljárás keserves „hagyományából” maradt mára is. A nem sokkal több mint két és félszáz lakosú községből 1600-an ülnek vonatra, buszra munkába menet. Lásuk azonban előbb hal és hogyan dolgozhatnak azok, akik a faluban találtak munkát?

Birkózva földdel, faggal

Az emberi munka tárgyai közül talán a föld az egyedüli, melynek minőségét nem — vagy alig — lehet megváltoztatni. A mezőgazdaságban éppen ezért mindig a munka eszközeiben és szervezésében kellett keresni a fejlődést.

Sámsonban sem javult a föld jótányit sem, annál nagyobb változások mentek végbe a munka szervezésében, majd ennek kedvező következményeként: a munka eszközeiben is. 1975-ben egyesült a falu két termelősövetkezte. Nem voltak éppen kis gazdaságok — mutatja, hogy a Rákóczi az egyesülés óta nyolcezer hektáron gazdálkodik —, de a sámsóniak fölismerék, hogy lépést tartani, nagyobb beruházásokba belevágni csak egyesülési erővel lehet. Politikai oka is volt a döntésnek: az egyik térszövetkezet fizetett, mint az — ugyanolyan kedvezőtlen adottságú — másik; nem vezet jóra egy faluban az ilyen különbség.

A két pártalapszervezet körültekintő előkészítő munkája révén az egyesülés könnyen, zökkenőmentesen végbement, mindenki megtalálta új szerepét és — nem kis — feladatát az immár jóval nagyobb gazdaságban is.

Nem kis feladatot bizony, mert az egyesülés nemcsak méreteiben, de módjában is új gazdálkodást hozott. Teljesen megváltozott ugyanis az üzemszervezeti rend: az addigi területi rendszerről ágazati rendszerre tértek át.

Az első, útkereső évben a ráfordítási költségek és a hozamok kiegyenlítették egymást. Rég volt erre példa a sülévényes talajú Sámsonban! A löszhaton minden megterem, de a sámsónihoz hasonlóan kedvezőtlen adottságú gazdaságokban alaposan meg kell gondolni mit is termeljenek. A termelési szerkezetet ennek megfelelően kellett átalakítani, kiválasztani a legmegfelelőbb terményeket. A búza nemigen él meg itt, inkább a rozs, a kötöttebb részekben a kukorica.

Az egyesülés óta talán a legnagyobb lépést a dohánytermesztésben tették a sámsóniak. Nyolcvan hektáron, szakosodva, korszerű technológiával dolgoznak, a meglevő kettő mellé megvették a harmadik dohánykombájt, s modern szárítókkal gyarapodtak. De másutt is van változás. A régi dohánypajtból ötletesen szabadtartásos szarvasmarha-hizlaltól alakították ki. Megoldották a marhák tbc-mentesítését, új terményszárítót építettek, fölfejlesztették a juh-tenyésztést is. Egyszóval éltek az egyesülés adta koncentráltabb anyagi — és szellemi! — eszközökkel.

Csak hogy nem minden a makacs földdel megbirkózni: a tavalyi aszály újra visszavetette a már izmosodó gazdaságot, az új esztendő terhelve kezdte a „Rákóczi”, az idén kell pótolni a 76-os termelésekiesést. Tavasszal kapták az újabb póthót: a fagy a szőlőben és az almásban hozott károkat.

A sámsóniak mégis bizakodnak. Amikor Orbán napja előtt *Király Istvánnal*, a községi pártbizottság titkárával látogattuk: mit hozhat még az időjárás, rajta is láttam (hajdan brigádvezető volt ő is az egyik térszében) ezt a bizakodást. A kalászosok jól mutatnak, idejében sikerült elvetni a kukoricát, a munkafeltételek pedig megvannak az eredményes évről az évről. A sámsóniak 10—11 százalékos termeléstöbbletet terveznek erre az esztendőre. Bizakodnak — önmagukban.

Öntöde a szántóföldön

A termelősövetkezetnek több mint 600 tagja van. Kétharmaduk nyugdíjas. Nem Sámson az egyedüli, ahol ilyen az arány. Végre is képesek ellátni a gazdaság dolgát, csak a gépesíthetetlen szüret idején kérnek segítséget a katonáktól, az iskolától.

Lásuk hol dolgozhatnak még a helybeliek? Több mint százan a kereskedelemben, a szolgáltatásban a nyírvideki ÁFÉSZ helyi egységeiben. Fele ennyien a községi tanács építéssel, karbantartással foglalkozó költségvetési üzemében, 110-en pedig Hajdúsámson egyetlen ipari üzemében: az öntödében.

Igen, az öntödében. Magam is megmosolyogtam a dolgot: öntöde az Alföldön, egy falu szélén — akárhá a Váci utcán paradicsomot termelnének. Hogy került ide?

A hatvanas évek végén, amikor a melléküzemágak olyan divatosak voltak, nagyot gondolt az egyik sámsóni térszövetkezet: öntödét kell nyitni, azzal majd rentábilissá teszik a szövetkezetet. Ki látott még ilyet — mosolyogtak a falusiak — fémöntöde Sámsonban?

A vállalkozás nem igazolta a térszervezők reményeit: nemhogy segítette volna a szövetkezet talpraállását, még a maradék kis pénzt is elvitte. Nem csoda — az üzemszervezéshez, az öntéstechnológiához nem sokat konyítottak az újszülött kohászok.

Mi legyen hát az öntödével? Szerencsére akadt partner: a Hajdú-Bihar megyei Vegyipari Vállalat 1971-ben mindentől átvette. Átvette, három év alatt megduplázta a termelési értékét, s éppen ezekben a hónapokban hajtt végre nagyarányú rekonstrukciót az üzemben.

Mert a manufaktúrális műhely néhány év alatt biztos jövőjű kisüzemmé alakult. Kelllett hozzá persze néhány szakember, meg egy kis szervezés. Bizony, amikor az átvétel után az idekerült üzemmérnök bevezette a teljesítménybővítést — sokan megszöktek. Hát hogyan; honnan lennének hagyományai az ipari munkának Sámsonban? Még ma is előfordul, hogy műszakból kéreznéknek el tengerit kapálni, számacát szüretelni a munkások...

De a szakmába lassan betanulnak, egyre ritkább a selejt. Erre persze szükség is van, mert az itt gyártott öntvényeknek nem kisebb cégek a megrendelői, mint a Csepel Autó, a Ganz, a MEZŐGÉP, a TANÉRT.

Ebben az évben 49 millió forintot terveznek az üzemben megtermelni, ami 550 tonna alumínium és bronz földolgozást jelent. Kereslet a duplájára is lenne, ezért a rekonstrukció. Az év végére új csarnokba költöznek, mivel már sem a technológia, sem a munka körülményei nem érik el a gyártáshoz szükséges színvonalat. Lengyelországból és Csepelről hoznak ide öntőberendezéseket, a munkások pedig már használják az új épületben kialakított fűdőt és fekete-fehér öltözőket. Jövőre teljes kapacitással dolgozik az újjászülött üzem, mintegy félszáz munkásra is szükség lesz a tervet teljesítéséhez, melyek a megváltozott műszaki színvonalnak megfelelően jóval magasabbak lesznek az eddigieknél.

Az ingázás és a kapcsolatok

Nem valószínű, hogy a közeli jövőben ipari létesítmény települne Sámsonba. Az öntöde ugyan korlátlanul bővíthető, az üzem kedvére terjeszkedhet a falu szélén, de előreláthatólag még sokáigra megyeszékhely ad munkát a sámsóniaknak. Alig van debreceni üzem, ahol ne lenne közülük valaki, 1600-an utaznak be naponta. Ingázás? Elvileg igen. Gyakorlatilag könnyebben be lehet érni a busszal Hajdúsámsonból Debrecenbe, mint mondjuk a Nagy-Sándor-telepről a Konzervgyárra.

Persze a jó közlekedés még nem minden, de ha az a másfélszer eljáró is sámsóni üzemben dolgozna, még több jutna a község fejlesztésére. Ezért tartják fontosnak Hajdúsámsonban a debreceni nagyüzemekkel való jó kapcsolatot. Az együttműködésnek vannak már szép példái. Elsősorban a HÁÉV és az MGR hozzáállását dicsérik az itteniek. Brigádjaik közül különösen azok tevékenyek, melyekben sok a sámsóni. Jönnek kerítést reperálni, ezt-azt meghegeszteni, de akár az egész iskola világítását átszerelni vagy a kultúrházat kifesteni. A Debreceni Közlekedési Vállalat elektromoszerkezeti fizikai előadótermet barkácsoltak, audio-vizuális eszközöket készíttettek az általános iskolának.

A szellemi kapcsolat is formálódik. A Hajdú megyei Állami Építőipari Vállalat kulturális műsorral kísért fórumokat rendez a községben a bejáróknak, ahol a község és a vállalat kölcsönösen tájékozódhat egymás dolgairól. *Fürtös Sándor* igazgató büszkén sorolja, hogy az iskola sem marad adós a vállalatoknak, különösen a munkaerő-utánpótlásban tudnak jól segíteni. Jellemző a példája: a Debreceni Építőipari Szövetkezet csaknem valamennyi szakmunkástanulója ebből az iskolából indult. A tervszerű pályairányításhoz hozzátartozik, hogy a gyárakba látogatásokat szerveznek a nyolcadikosoknak. 120-an végeztek most a hajdúsámsoni általános iskolában, százan tanulnak tovább, 55-en a szakmunkásképző intézetekben. Az iskola pedagógusai meg arra is hajlandók, hogy vállalják majd a volt diákjaik felkészítését a szakmunkásvizgára.

Városból falura

De nemcsak Sámsonból, hanem Sámsonba is ingáznak! Az általános iskola 75 fős tanterületének nagyobbik fele Debrecenből jár ki. Aztán nemrégiben osztottak szét a község határában száz parcella üdülőtelket; szorgalmasan építkeznek, kertészkednek itt a természetbe vágó debreceniek. A sámsóniak örülnek neki, tíz év múlva megszázaszozódik ezeknek a kis földnyelveknek az értéke. Csinosodik velük a község is.

Ez lenne hát az agglomeráció: a falusiak a városba járnak dolgozni, amazok pedig a faluba pihenni?

Ennél azért jóval bonyolultabb a szimbiózis. Az agglomerációs a településfejlődésben a népesség tömörülését jelenti. Egyben a nagyvárost körülölelő településgyűrű gyors fejlődését. Hajdúsámson öt tanyáján ma még ugyan kétezen (!) élnek, de emellett lehetetlen nem észrevenni az urbanizáció nyomait. Azt, hogy minden házból él a vízvezeték, azt, hogy az óvodai ellátás százszázalékos, azt, hogy szolgáltató ház és kilencszáz négyzetméteres ÁBC-áruház épül a faluban, azt, hogy több mint ezer ház tetején látható tv-antenna.

A hajdani summások leszámazottai, kisiskolások Ravel Bolerójára gimnasztikáztak az iskola udvarán, az év végi bemutatóra készültek. Néztém őket, s eszembe jutott, hogy a városi életmód-minták, értékek, normák „beszivárgása”, a város szellemi tevékenységének termékei csökkenthetik tovább a különbséget a települési együttélés két tagja közt.

Tóth Dénes

Nyelvi tallózás aratáskor

...Ha a dőltyjbe álltunk, úgy tanította az apám: *üss a fenekére*, fiam. A kalással szemben, a hajlás, a lapulás alá is verhetünk volna, de akkor a csapó beleakad a búzába, szertehordja. Parasztember ilyet nem tesz, mert az *falhoz*, vagy *rendre* vág. És ha Veres Péter is így tanácsolta a filmeseknek, akkor jól mondta, de mondhatta is: benne volt nyakig a paraszti életben, minek irt volna arról boldogságot? Ha a filmek úgy aratták a dőlty búzát szentől szembe, és nem a *seggére ütöttek* a dőlty gabonának, akkor megérdemelték a kritikát. No, de sok mostani búzát is filmre lehetne venni, ezeken lehet most igazán körbeforogni kiskaszával, de ezt csak a hegyivel tudnák szedgetni, szálanként.”

Egy 65 éves parasztember diktálja néprajzi hittel toliba, nem a szél-döngölte holdak mellett, lucernát suhintva-kanyarintva, a fogásokat, a jó kaszás ismervet, aki a szekeret megvasalni oldalán is meg tudta kalapálni a pengét.

„Fenőkövekben is volt különbség — mondja, de mi már csak úgy hívtuk: *fenkő*. A márvány, az volt az igazi az egy napra is megsodorta egyszeri fenésre a kasza élet, a Hanga-féle gránit kő is betartott sokáig, fent az is.” Elmondom neki, hogy a Veres Péter-novellában mint vágta ki a sorból az első kaszást, aki megiramodott inaszakadtából, hadd hajts on az úrnak még jobban a banda. Tetszik neki is, hogy elébe vágott az első embernek a csapatból a két legjobb kaszás. Bólogat.

„Bandában egykarra szabad húzni, de meg a kaszának sarkon is kell járni, úgy nem hágy *sörényt*, ami kikezdené a marokszedő lába szárárt. Búzában, de a fűben is eleresztem a kaszát, hadd járjon a maga lábán, nehogy *teknőzön*, mert az csúfság.” Mutatja, hogy a teknőzés nem más, mint csapkodás.

Négy-öt látató szókép, a nyelv látóképei leleselkednek ki egy rövidke, de töröl vágott beszélgetésben. Vajon meddig? Mindig megcsap ez a kérdés, hiszen a nyelv „szemvesztésébe” sem nyugodhatnánk bele.

Tegnap megnéztem, hogyan is aratták ezt a nagyon szomorúan meghajlott búzát — géppel. Éppen fordítva, mint kaszával ilyenkor szokás. Itt szembe, a kalász alá kell menni. Sok fejben már nincs meg a szem, kicsépelte az idő. Amúgy gazdag, jól fizet még a bekunyhóztott tábla is. Mentik elmésen, elmés szerkezettel. Aláemelnék, alányúlunk. Mert minden megtermett kalász a miénk. A nyelvben is!

Sz. Cs.

Szalai Csaba versei:

MIÉRT SZÉP?

A vers, ha épül s költője nélkül
úgy maradna, félbe, csak a szer-
számokat ki is ütné nyélbe?

Tüstént
leomolna róla,
le a kő,
a jótanács —
olyan e ház
csak egy
tégla
s magasában
sem ácsodhat
másik ács.

PUSZTANÉZŐ

(Péntek Imrének, kivel együtt meg-
kergettek a tehénbögölők Nagyvil-
longó akácshaját)

Füpecok vagy dús szálú eset,
és úgy vacog, siccenni sem mer,
árok szápadlásán tévelyeg
egy prűszkölő sün. Vizgyöngy-
henger. Ingó sétatú e palló
s mint egy hűvös lakat néha
ugye fölnyilik a kagyló
dupla fedél tűkőr héja?
Park és pusztá. Im az ösgyep,
fogd meg: ez a tehéntőzeg,
a szegények szene tányér,
Imre, ámulásod ráfér.
Itt ne vetközz, hull az égi
madárgumó, mint a prézli.

BOGLYAŐR

Ugrálj bogáncs, ördögszekér,
küllőid közt pillog a dér, —
hinár beklyózz meg a szélben,
fű kengyelében a léptem.

Béklyó hinár ugyan szeret,
Petőfi se küld szekeret,
dehát erre nincs keréknyom,
vagy ha volna, olyan vékony.

Olyan vékony, mint madárláb,
még azok tán megtalálják
azt a helyet, ahol vesztet
kunyhózzom a nádkereszet.

Ha én vasból virág lennék,
úgy zörögne a sötét ég,
félne rámtérdelni az éj,
félne rámtérdelni az éj.

Dehát csak boglyaőr vagyok,
egylovas hajnal, ha befog,
szépen húz egy kasza, sarkon,
piros gyeploket a parton,
piros gyeploket a parton.

ÖRÖK FÜGGÉSBEN,

mint a borbély rézlapok
égtáj indulót verek. A
céger igrice, e tányér zűg
s repedt. A cigányosri tett
gödör szemekből felúszik most
a halk szeméttel, egy
barna lurkó koszorút halászott
— nyakában a gumi leereszt — autógumi,
visit a szelep. Ekként
kutatnék vinni, ami ócska,
de új, nekem még kedves
játék volna s tán gyűjteném,
de annyi van, hogy tőle
megfordulni sem tudok időre.
S mint ház falát sikárló
gallyak ostromolják és
kicsákányozzák a kört, csapat
sánta készülődés,
vagy a kulcsok rójak
éber, szöges őrzője. En
ismerek e „körzők” kintásából
száz meg száz és egyetlen
jegyet. Eltelik, ha véget ér
e fogság? Ó, fullajtárok
szál maga a postás
biciklis felmentő sereg.
(Naponta kiszabadít, hisz
behajít egy levelet.) Akkor
még azt se bánom, ha rossz
éppen a hír. Higgyétek el:
az is öröm, ha valaki e riadalmat
álnokul beszegve,
szívembe gyászos ujjal ír.

A BÁB

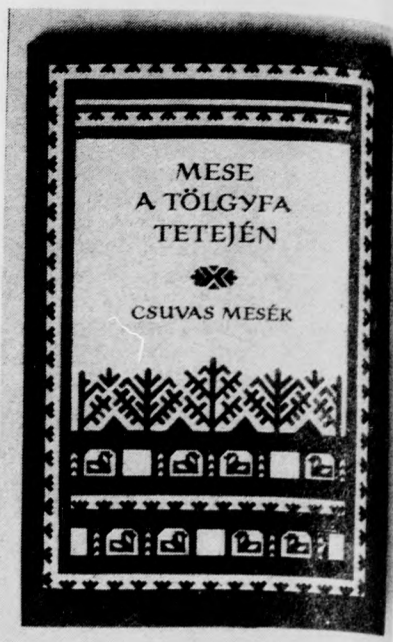
Im fehér esőkabátban,
a lehorgolt hervadásban
csipkehímző múmiák.

Cérnaszál sorsára kötvén
alszik, néma puskatöltény,
pici fáraó a báb.

A Kossuth Könyvkiadó újdonsá-
gai közül említsük meg A győzelem
könyvtára sorozatában megjelent Borisz
Gorbatov híres regényét: Akiket nem
lehet leigázni. A szerző a Nagy Honvé-
dó Háború alatt haditudósítóként köz-
vetlen közelről figyelte a minden szovjet
család életébe beleszóló háborús esemé-
nyeket; ezt a regényét 1943-ban írta, s
már akkor visszhangot keltett. Gorbatov
a Jecenko család sorsának hiteles ábrá-
zolásával a szovjet nép, a szovjet ember
törhetetlen akarátának állított maradan-
dó művészi emléket. Jean Ziegler köny-
ve, Vizsgálat egy minden gyanú fölött
álló ország ügyében tudományos hiteles-
séggel megírt munka. Svájcnak egy ke-
vésbé ismert — és kevésbé rokonszenves
— arculatát mutatja be: a svájci banká-
roknak és egyéb üzletembereknek a
nemzetközi nagytőke szolgálatában gát-
lástanul betöltött szerepét. Az „Új vil-
lág” című, most induló munkásmozgal-
mi sorozatban jelent meg Barta Sándor
regénye, az Aranyásók; cselekménye az
első világháború előtti években játszódik
és Budapest modern világvárossá alaku-
lását mutatja be. A nemzetközi kommu-
nista mozgalom dokumentumai című vas-
kos kötet az 1945–1976 közötti időszak-
ot öleli fel.

A Szépirodalmi Könyvkiadónál látott
napvilágot Ady Endre publicisztikai írá-
sainak három kötete. Ezekben az írások-
ban is kimagaslóan nagyok, józannak
mutatkozik Ady, akiről joggal állapította
meg Németh László: „A millenniumi ró-
szakodban újságírói radikalizmusa alól
szinte hónapok alatt bontakozik ki a leg-
legbiztosabb magyar helyzetérzés. Törté-
nelmünknek nincs nyersebb összegzője,
mint ő; amit a magyar viszonyokról, a
magyar múlttól tud, gyanít, az egy ter-
mesztében hordott bizonyossághoz iga-
zodik...” A Magyar Remekírók soro-
zatban jelent meg a Magyar elbeszélők,
20. század című háromkötetes antológia.
Illés Endre rendezte sajtó alá, s ő látta
el jegyzetekkel is. Ez a könyv a tavaly
megjelent, a 19. századi elbeszélőkől ké-

szült válogatás folytatása. A századfor-
duló és a századelő novellistái után a
Nyugat-nemzedékek és a két világháború
között induló, ma már klasszikusnak szá-
mító élő íróink néhány reprezentáns írá-
sát adja közre. Különleges mű a Három
veréb hat szemmel, a mű alcíme szerint:
Antológia a magyar költészet rejtett ér-
tekeiből és furcsaságaiból. A gazdag
anyagot Weöres Sándor állította össze,
aki majdnem fél évszázada gyűjti a régi
magyar költészet kallódó, rejtett értékeit,
furcsaságait, neves irodalomtörténészek,
tudósok segítségével. A könyv a kezde-
tektől a XIX. század végéig kalauzol a
magyar líra történetében, bő magyarázó
jegyzetekkel, teljesen más válogatási
szempontok alapján, mint amilyeneket
egyéb antológiákból ismerünk. Fekete
Gyula novelláit tartalmazza a Perjúrafel-
vétél, Erdős Sándor regénye a Szűz utcai
legendák, Asperján György a Vetköz-

ÚJ KÖNYVEK

zünk meztelenre! Megjelent Babits Mi-
hály eddig kiadatlan esszéinek, vázlatai-
nak, tanulmányainak is egy érdekes kö-
tete, Arcképek és tanulmányok címmel.
Bárany Tamás novelláskötete a Vendég-
játék, Császár Istváné az Én voltam az;
Kertész Imre kisregényeit tartalmazza a
Nyomkereső.

Az Európa Könyvkiadó rangos vállal-
kozása a Népek meséi sorozat, amely a
70. kötet felé közeledik. Legújabb kötete
Mese a tölgyfa tetején címmel jelent meg,
amely rendkívül érdekes, sok helyütt a
magyar népmesével közeli rokonságot
mutató csuvas meséket tartalmaz. A kö-
tet gazdag anyagát Róna-Tas András vá-
logatta, ő írta az utószót és a jegyzet-
eket is. A Diákkönyvtárban jelent meg
Puskin Anyeginje, a Modern Könyvtár-
ban Jordan Radicskov kis drámakötete,
Zürzavar címmel és Anatolij Toboljak
Egy szerelem próbája című regénye.

THIERY ÁRPÁD:

Örök függésben

A zöldségárusok sora mögött állt a hurkasütő sátra.
Bár a vászon zöld színe valamelyest megszürt a nap-
fényt, s a reggeli órákban még frissítően áramlott ide
a zöld levegő a salátás-, zöldséges- és gyümölcsös-
sarakból: fullasztóan meleg volt a ponyva alatt.

A gázpalack mellett egy hokedlin, tüllszerű anyag-
gal letakart ruháskosárban várakozott a nyers áru. A
sátorkaróhoz támasztott kempingszékek, felyitott do-
bozban egy pár iráni női szandál kellelte magát. A
színes műanyag retikül lecsúszott a földre, szétnyílt
fémcsigolyos pófái közül egy fehér zsebkeendő habo-
sodott ki.

A sátor alatt egy fiatalasszony hajolt a tepsiben
sistergő hurkák fölé. Kétágú villájával egyiket-mási-
kat megfordította. A nő fehér, hurkás karjai kiduzzad-
tak az ujjatlan fehér köpenyből. Mi volt a köpeny
alatt? Talán semmi. A nő csuklójával megtörölte a
homlokát, felsőhajtott, majd a vágódeszkáról szele-
telt kenyeret szórt a kosárba, és föltette a pult tete-
jére.

Tolonág nem volt a sátor előtt, az arck azonban
feszesek voltak a türelmetlenségtől.

A sátorhoz tartozott még egy rossz lábú öregember,
a nagypapa. A sátor sarkánál ácsorgott mellényben,
kalapban, szemmel tartotta a vevőket. Időnként kör-
beszántikálta a sátrat, egy vizes ronggyal letörölte a
sátor mögött a kerti asztalt és a három összecukha-
tató tábori széket.

Fáraó leereszkedett az egyik tábori székre, a ter-
ményárus mellé. Kabátja zsebéből öt szem fekete ret-
ket tett ki maga elé. Még nem volt öreg, de hetenként
csak egyszer, legfeljebb kétszer borotválkozott, s így
inkább elhanyagoltnak tűnt. Ellensúlyozta ezt a lát-
szatot figyelmesen kutató, barna gyermekszeme, gön-
dörödő ősz hajfűrtjei, dörmögő nevetése, s végül szé-
le állt, amelyről azt állította, hogy a biztonságra tö-
rekvés jelképe.

— Van olyan hurkasütő, aki beharsogja az egész
piacot, nem lehet tőle rendszeren árulni — jegyezte meg
a terményárus, majd beleharapott a zsírtól fénylő,
meleg hurkába.

Fáraó válogatott a retkek között. Vastag ujjával
egymás után sorban mindet szétfeszítette, majd vala-
mennyit félretolta maga elé.

— Hisz ez mind hibás... — morogta.

Szeretett itt üldögdélni a zsíros, fűszeres illatban.
Bársony sapkáját a szemére húzta, mintha szunyókált
volna, valójában egy másodperc alatt harminc évet
suhant visszafelé a múltba, amikor ő is hurkasütés-
sel foglalkozott. Az öccse Kolomeánál elveszítette a
fél lábát, negyvenötben az előljáráságtól engedélyt
kért a lacikonyházásra. Fáraó szerezte be a hurkát,

kolbaszt, húst, faszenet, ő sütötte meg a parázson, s
tálalta fel a pléhtányérra. Az öccse naphosszat a tep-
si mellett ült egy alacsony széken, falábát előrenyúj-
ta, s a pénzt szedte. Fáraó időnként egy-egy, a sátor
körül bámészkodó csavargó gyerekeknek, éhes diáknak
a kezébe nyomott egy darab húst vagy hurkát: —
Faid be gyorsan, te gazember! — Fáraó is, az öc-
se is szerette a dalt, s ha a piac környékén meglátták
egy ismerős muzsikust, magukhoz rendelték, órákon
át húzták vele, és énekeltek hozzá. Az utolsó napi
kuncsaftnak a piac sarkán levő vendéglőben fizettek
egy liter bort, és így a vagányok és más lebzselők már
egy órával előbb lesben álltak, hogy megvehessék az
utolsó adag hurkát. Fáraó és az öccse tudták ezt, de
nem haragudtak érte. Nem is szóltak. Az aranyélet két
év után megszakadt. Fáraó öccse meghalt, s az enge-
délyt vissza kellett adni az előljáráságnak.

— A múlt héten még háromnyolcvan volt tíz deka,
most meg négyötven. Egy hét alatt hetven fillérrel
ugrott az ára. Ha legalább annyival jobb ízű lenne, de
újabbán már a majoránna is hiányzik belőle — dobo-
gott a terményárus. Harapott a hurkából, majd teli-
szájjal az előbbiekhöz tette: — Mert a pénz! Az min-
den!

— Ne higgye.

— Mára már mindent meg kell fizetni. Mindennek
ára van, és pénzben fizendő.

— A háború után nekem is volt standom, de én nem
a pénzre mentem.

— Mindenki arra megy.

— En nem. Akkor is, amikor behívtak tartalékos
átképzésre, a parancsnok az első héttől kezdve agított,
hogy nincs elég repülőgépszerelőjük, írjam alá a to-
vábbszolgálatot. Aláírtam, és rögtön elvittek Szolnok-
ra. A feleségem háromszáz kilométerre volt tőlem, ha-
vonta egyszer láttuk egymást. A pénz kevesebb volt,
mint a bevonulás előtt, mégis azt mondom, hogy meg-
érte. Iskolagépeket repülttem. Volt például egy pi-
ros színű huszonkilences Ölyvem, akárhová álltam
vele....

— Magát én nem számítom közéjük! — szakította
félbe a terményárus.

— Kihúztam a négy évet. A pénz engem ott sem
érdekel.

— Figyeljen csak ide, hogy mit mondok magának!
— hajolt előre a terményárus bizalmasodva. — Van
az utcánkban egy Trabantos. Húsz éve ott lakik, de
nem tudtuk megkedvelni. Azt mondják, hogy a há-
ború előtt a leggazdagabb polgár volt a falujában. Al-
lítólag ma is nagy bankbetétje van. Meg rengeteg ék-
szere is. A télen ez az ember elcsapott valakit az au-
tójával. Szerencséje volt, hogy nem halt meg az ille-
tő, de perbe fogták. A múltkor már azzal dicsekedett

A fiatal Ady E
érzékenységgel,
sággal, biztos ér-
dett a modern
képzőművészet
korai és fontos je-
tal gúnyolt szece-
cikke, amely a
ban jelent meg 1
ben leszögezi: „A
ja, hogy a legvé-
sokat az egyéni
rekvése szülte. A
niség még nem
forradalmat, de
Egyelőre a legm-
lyik a harc. A m-
dalomban. A ré-
gúnyolják az apo-
törékvéseiket, s
tik e törékvések
tömeg dívatnak
egy nagy vilá-
igénytelen előcsa-
tok hát a szecess-
tok bábjai vagy
emberek kellene
vatbábok.”

A szecesszió in-
hangot adott épít-
keiben. Nagy tiszt-
latkozott Lechn-
ról, kiemelte nem-
ornamensekből
ugyanakkor euró-
sait. 1903-ban az
mot, 1915-ben a
kultúrpalotát mu-

A debreceni
szemmel járt a v-
nyára készített fa-
letekről, művészel-
egyetlen írását
konkrétan egy de-
alkotásához fűző-
közölte (Építünk,
írát, a „Csokor-
című. Egy kis é-
előtt áhítattal, sze-
költő — eszményi
Természetesen Cs-
város viszonyát
(s nem Izsó Mikló-
zóművészeti erény
lemreméltó, s talá-
írás a szoborról: „
maró félben: a m-
között városa...
hideg a hideg, m-

szomszédjának, h-
hat ebből, mert e-
tud fizetni. Kert-
nem számít. Mag-

Fáraó nem vák-
hátul föllebenté-
majd felcsapta a

— Nem zavaro

— Tessék csak

terményárus, és

A nő leült közé

— Mostanában

lantott Fáraóra.

— Mostanában

— Csak nem b

— Nem, kezit

Beálltam egy k

csolt vaskeríté

kerítésekét csin

láthatnak külön

— Mit fizet m

fiatalasszony.

Szikszi Károly

— Nem sokat.

A felnyitott sá

száló felől egy ma

A nő is észrevette:

zós ugrásra kész.

sapkás megállt a h

az autóbusszállom

asztalai között foly

A fiatalasszony

Úgy tűnt: nemcsak

ki a szorításból, a r

— En is tudnék

Fáraóra nyíltan. S

Fáraó meglepődő

zavarodva. A fiata

keszöld szemfesték

NYÁRI ÖSSZEÁLLÍTÁS FIATALOKNAK

A fiataloknak a nyár nemcsak a szünidőt és a nyaralást, hanem az utazások időszakát is jelenti. Mivel senki sem szeret sok csomaggal utazni, ezért a nyaralást minél kevesebb ruhával igyekszik megoldani. Célnak tehát, hogy azt a pár ruhát, amit magunkkal viszünk, a lehető legjobb kihasználhassuk, nemcsak különböző alkalmakra, hanem az esetleges időjárás-változásokra is.

A könnyen kezelhető, nem gyűrődő, változatosan hordható ruhadarabok mindenképpen előnyösek. A rajzokon olyan öltözkéscsoportokat mutatunk be, ötletként, melyek egymással variálhatók, ezáltal több öltözkéztípust alakíthatunk ki az egészen könnyed, nyári viselettel a hűvösebb, esős napokra való öltözkézésig.

Igen praktikus a rövid ujjú, elől cipzáras jersey pulóver (1.). Ezt vi-

selhetjük blúzként, vagy úgy is, hogy hűvösebb időben blúzt, pulóvert vehetünk alá. A szoknya derékban kissé húzott, az oldalvarrásban benyúlós zsebekkel. Anyaga lehet karton vagy vékony vászon.

Ugyanezt a szoknyát viselhetjük pamuttrikóval — például a rajzokon látható, nyakba akasztható csíkos trikóval (2.), a derékon széles, keskeny pánttal kötődő övvel. Ennek az összeállításnak kiegészítő darabja lehet a napellenző.

Trikóhoz viselhetünk nadrág-szoknyát is (3.), amely készülhet farmerből vagy vászomból. Legálább egy hosszúnadrág nem maradhat ki az összeállításból (4.). A rövid, tűzésekkel díszített orkánkabát nemcsak esős időben, hanem hűvösebb napokon is jó szolgálatot tehet. Gallérija alsó felében (amely cipzáras) azonos anyagból kendőt.

vagy kis sapkát tarthatunk. A kabátkát nagy rátűzött zsebek díszítik, derekát rágomolható öv fogja össze.

S végül nem maradhat ki a nyári ruha sem, ami mindig elfér egy ilyen összeállításban, s amely estenként sétához vagy szórakozóhelyen is megfelelő. Két anyag — egyszerű és mintás — kombinálásával alakítható ki a rövid ujjú, rátűzött zsebes ruha (5.). Az ujjje beállítás kicsit derék fölött végződik, elől enyhén húzott. A beállításnál befogott övvel, amely elől megkötődik.

Praktikus viselet lehet az aszimmetrikus megoldású, keskeny vállpántos ruha. (6.) Nappalra strandoláshoz is megfelelő, estére pedig a ruha anyagából készült, derékig érő, rövid ujjú kis boleroval viselhető.

Fodor Eta

A rózsák ápolása

Ha azt akarjuk, hogy rózsánk egész évben díszítse a kertünket, akkor rendszeresen ápolnunk kell. A jó fejlődés első feltétele a laza talaj. Ezt rendszeres, sekély talajlazítással lehet elérni. A mély lazítás károsíthatja a gyökereket. Fontos a talajlazítás öntözés és eső után, mert így meggátoljuk a talajvíz elpárolgását. A csapadék utáni talajlazítással elérjük, hogy a csirázó gyomok elpusztulnak, kisebb lesz a gyomosodás is.

Sok munkát takaríthatunk meg, ha a talajt valamilyen anyaggal takarjuk. Erre a célra megfelel a tőzeg vagy a gépi gyaluforgács. A tőzeget előzőleg köbméterenként 3 kilogramm szénavas mésszel keverjük.

A rózsák vízigenyes növény, főleg a tavaszi hajtásfejlődési, növekedési időszakban igényli a bőséges öntözést. Minden virágzás hullám után új hajtásokat fejleszt, így a vízigénye is folyamatos. Nem helyes, ha egyszerre csak kevés vízmennyiségekkel permetezzük a rózsát. Ha nincs eső, akkor 10—14 naponként négyzetméterenként 20 literes vízáradaggal öntözzük.

Mivel a rózsák folyamatosan nőnek, ezért fontos a folyamatos tápanyagutánpótlás is. Minden virágzás után 3—4 kg/m² nitrogéntartalmú műtrágyával serkentsük a növények fejlődését.

Augusztus közepe után mérsékeljük a vízáradagokat és szüntessük be a tápanyag-utánpótlást, mert ellenkező esetben laza szövetű vesszőket kapunk, amelyek télen könnyebben elfagyhatnak.

Fontos ápolási munka a talajból előtörő vadhajtások eltávolítása. Ha nem távolítjuk el, elvonják a nemes hajtástól a fejlődéshez szük-

séges tápanyagokat. Súlyosabb esetben ez a nemes részek pusztulásához is vezethet. A gyökérsarjakat ki kell ásni és tőlük távolítsuk el. A talaj felszínén visszavágtott gyökérsarjak, nem sokkal a visszavágás után több hajtást hoznak. Ezeket nehezebb eltávolítani, mert a talajban maradt csomk közben már megerősödött. A magas törzsű rózsán nemcsak a talajból előtörő vadhajtásokat, hanem a törzson nővő hajtásokat is el kell távolítani, amikor még csak néhány centiméteresek.

Az ápolási munkákhoz tartozik az elvirágzott rózsák eltávolítása. Ez tulajdonképpen nyári metszést jelent. A megtermékenyült virágok csipkebogyót nevelnének, amelyhez sok tápanyagra van szükségük. Ez késlelteti a következő virágzás hullámot és a hajtások fejlődését. Az elnyílt virágokat nem szabad hosszú szárral eltávolítani. A legfeljebb rügyek a hajtások közepén helyezkednek el. Így, ha a felülről számított második, harmadik rügyre vágjuk vissza, rövid időn belül új virágot kapunk. Még gyorsabbá tehetjük a kihajtást, ha a visszavágtott hajtáson a legfelső rügy mellett található összetett levelet letörjük. Így 6—8 nappal le rövidül a virágzásához szükséges idő.

Fontos a rendszeres, megelőző növényvédelem is. A rovarkártevők ellen Bi—58-cal 0,1 százalékos, a kórokozók ellen Dithane M—45 0,2 százalékos oldattal védekezünk. A lisztharmat fertőzés csökkenthető, ha tavasszal, metszés után Novenda 2 százalékos oldattal permetezzük.

Az ápolási munkák gondos elvégzésével rózsánk hosszú évekig díszítik kertjeinket.

F. B.

A pénzszerzés öröme túl... Diákok, nyári munkán

A diákok ezrei jelentkeznek nyáron az ipari és a mezőgazdasági üzemekben, hogy néhány hetes vagy hónapos munkát vállaljanak. Van akit a pénzszerzés lehetősége, más pedig a felnőtt világába való betekintés izgalma hajt. Mások a nyári szabadság idején igyekeznek információt és gyakorlatot szerezni majdani szakmájukhoz. A diákok fizetését ma már rendelet szabályozza, s ehhez kell igazodnia a vállalat bérszámfejtésnek is. Hogy mire költi majd a diák a néhány százast, az főleg a családok helyzetétől, ambíciójától függ. Van aki farmerre spórol, van aki külföldi útra. Végül soron ez mindegy, nem mindegy azonban, hogy a pénzszerzés öröme milyen élmények kísérik; emberi kapcsolatokkal gazdagodva, vagy éppen illúzióvesztve, csalódottan ülnek vissza ősszel az iskolapadba.

Mindebben igen nagy a felelőssége a munkába indító szülőknél és a munkáltató vállalatnál, szövetkezetnek egyaránt. A családi légkör, gondolkodásmód lemérhető azon is, hogy az először munkát vállaló hogyan illeszkedik be a közösségbe, miként fogadja a tapasztalt munkások oktatásait, a pénzszerzéshez szükséges rossznak vagy maradandó kellemes, hasznos élménynek tekint-e a nyári munkát.

A nyáron dolgozó fiú vagy lány friss élményeivel új színt hoz a családba. Mindennap történik vele valami, ami eltér a diákközösségekben tapasztaltaktól. Meg kell hallgatni és meg kell velük beszélni a látszólag apró dolgokat is. Nem szabad lekicsinyelni a munkáját még akkor sem, ha éppen sópróvetést vagy vízfordást bíztak rá. Értékeljük a munkáját, a lelkesedését, hiszen ő ezen keresztül tanulja meg mások munkájának megbecsülését.

Természetesen ez a dolognak csak az egyik oldala, a másik, hogy a vállalati kollektíva miként fogadja a diákokat. Nos, itt a diákok két csoportjáról szeretnék szólni. A szakközépiskolások könnyebb helyzetben vannak a nyári elhelyezkedéssel, főleg ha a szakuknak meg-

felelő gyár vagy termelőszövetkezet van a közelükben. Tény ugyanis, hogy ma már a vállalatok — amelyek egy kicsit is adnak az utánpótlás nevelésre — szívesen fogadják a szakközépiskolásokat. Számos vegyipari üzemben, például, a szocialista brigádok gondjaira bizzák a hivatalos gyakorlaton levők mellett a nyári diákmunkásokat is. Többen, már 2—3 éves nyári munka után, az iskola befejeztével állandó munkára jelentkeztek, és ennek az előnyét a vállalatok vezetői is jól ismerik. Hiszen olyan fiatal kéri a felvételt, aki már otthonos a gyárban, ismeri a munkakörülményeket, a lehetőségeket és ezek alapján döntött, másrészt a vállalat megtakarította a beilleszkedés nehéz hónapjait. A nyári munka egyébként, egy-egy szakma megszeretetésére is jó alkalom. Kiválóan él ezzel a lehetőséggel például a Nagykőrösi Konzervgyár — ahol a diákcsoportok pedagógus felügyeletével dolgoznak. Kinyílt előttük a gyári strand és a sportpálya kapuja is.

Nehezebb az elhelyezkedés és a foglalkoztatás a nem kifejezetten egy szakmára orientált vagy különböző értelmiségi pályára elkötelezett diákok esetében. Ők dolgozni akarnak, pénzt és élményt gyűjteni — a szakmai tapasztalat nem döntő szempont. Döntő azonban, hogy milyen lesz az az élmény, a munkával, a gyári vagy szövetkezeti étellel való első találkozás után. Milyen képet formál magában a szakmai és emberi kötelezettségre, kapcsolatokról, munkafegyelméről, a közösségi életéről. Akár pedagógus lesz, akár orvos, jogász vagy hivatalnok, ezt a képet, ezt az élményt éveken át raktározza és gondolkodásában, megítélésében vissza-visszatér. Milyen legyen tehát a nyári munka, mire ügyeljen a szülő, a gyár vagy termelőszövetkezet?

A választ röviden úgy fogalmazhatnánk: a pénzszerzés öröme túl igyekezzenek megismertetni a diákokkal a közös munka örömeit is.

Barta Éva

Növényvédelem júliusban

A tavaszi szeszélyes időjárás sok kárt okozott az idei termésben, de ennek ellenére a gyümölcsfák védelmét nem szabad elhanyagolni.

Almagyümölcsösben, nyár közepén; négy károsító ellen kell védekezni. Ezek a lisztharmat, a varasodás, az almamoly és a kaliforniai pajzstetű. Leghelyesebb kombinált permetezést alkalmazunk. A lisztharmat ellen Karathane 0,1 százalékos, vagy Fundazol 50 WP, esetleg Kumulus S 0,3 százalékosat használunk. Varasodás ellen: Dithane M—45 0,2 százalékos, vagy Orthocid 0,2—0,3 százalékos. Az almamoly és a kaliforniai pajzstetű ellen: Satox 20 WSC 0,4 százalékos vagy Unitoron 40 EC 0,2 százalékos. Amennyiben atkákat is észlelünk, akkor Bi—58 EC 0,2 százalékkal is permetezzünk. A kombinált védekezést ajánlatos tíz naponként megismételni. Nagyon meghálálják a gyümölcsfák, ha a szerekhez még 0,2 százalékos Wuxál lombtrágyát is keverünk. Az almamolyfogó övek cseréjéről se feledkezzünk meg, mert az almamolyok elleni védekezésnek egyik igen hatásos eszköze.

A növényvédőszer megválasztásakor figyelembe kell venni a gyümölcsök érési idejét, hogy az

élelmezésszervi rendelkezésben előírt várakozási időt be tudjuk tartani.

A körtefák permetezéséhez, az almafajok is alkalmazott növényvédőszeret használjuk, csak a körtemoly rajzása miatt ajánlatos még a permetlébe Galecron 50 EC 0,15 százalékosat is tenni.

Az öszibarackfákat szintén sok károsító ellen kell védelmezni. Ebben az időszakban pusztít a keleti gyümölcsmoly harmadik nemzedéke, a barackmoly, a hamvas és fekete levéltetvek, a szilvapajzstetű lárvája, a takácsatkák, valamint a monília és a lisztharmat. A július végén érő fajtákat Orthocid 0,2 százalékos vagy Dithane M—45 0,2 százalékos + Thiovit 0,3 százalékos + Bi—58 EC 0,1 százalékos, vagy Sevin 85 WP 0,2 százalékos szerkombinációval permetezzük. Az augusztus közepétől érő fajtákat Sevin 85 WP 0,2 százalékos, vagy Bi—58 EC 0,1 százalékos, esetleg Satox 20 WSC 0,4 százalékos szerekekkel permetezzük. (Amennyiben az időjárás csapadékos, vagy monília-fertőzés veszélyét észlelnék: a permetlébe ajánlatos Kaptán hatóanyagú gombaölőszert is keverni.)

Kajszifáinknál már szüretelünk, fontos feladat ilyenkor a fákon le-

vő moniliával fertőzött gyümölcsök összegyűjtése és megsemmisítése. Késői érésű fajtáknál, ha monília- vagy keleti gyümölcsmoly fertőzését észlelünk, akkor Orthocid 0,2 százalékos + Unifosz 50 EC 0,1 százalékkal permetezzünk.

A cseresznye és meggy szüretelése már befejeződött. A fák védelmét azonban továbbra is folytatni kell. Fő károsítók: a kaliforniai pajzstetű, a kéregmoly, a füstös szárnyú levéldarázs és a cilindropóriumos levélfoltosság. Aztatás-szerűen permetezzük, vagyis úgy, hogy a vegyszerek a levél mindkét oldalát érjék. Javasolt szerek: Safidon 40 WP 0,25 százalékos, Bi—58 0,1 százalékos + Dithane M—45 0,2 százalékos, Fundazol 50 WP 0,08 százalékos.

A szilva- és ringlófák a levélfoltosság, a levelek lyukacsosodása, a szilvamoly és a kaliforniai pajzstetű veszélyeztetik. Kombinált védekezésre javasolt szerek a két első betegség ellen: Orthocid 0,2 százalékos vagy Zineb—80 0,3 százalékos. A szilvamoly és a kaliforniai pajzstetű ellen, Unitoron 40 EC 0,2 százalékos vagy Satox 20 WSC 0,4 százalékosat használunk. A permetezés idejét azonban a fajták érési határozza meg.

A málnagyümölcsösben már csak mechanikai védekezési munkák vannak, vagyis a leszedett és az esetleg beteg vesszők eltávolítása. A fertőző vesszőket azonnal égessük el, hogy a további fertőzéseket megelőzzük.

A szőlőgyümölcsösben is sok a tennivaló. Komoly veszélyt jelent a peronoszpóra és a lisztharmat. (Hegyvidéki kertekben az orbánc is!) A szőlőperonoszpóra — sajnos — nem gyógyítható. Csakis a megelőző védekezésre számíthatunk. Május közepétől, egészen őszig pusztít, tehát 8—10 naponként szükséges permetezni. Védekezésre réztartalmú, szerves hatóanyagú szereket használunk. Nagyon fontos azonban, hogy a szüret várható időpontja előtt három héttel szabad utoljára — gombaölő szerrel permetezni. A lisztharmat elleni védekezésre kéntartalmú szereket használunk. Rendszeresen kell irtani a szőlőben a gyomokat, mert a kórokozók elszaporodását ezzel is megakadályozhatjuk, illetve csökkenthetjük.

Kalocsay Klári

Hajdúhadházi pajtások országos sikere

Az Úttörőszövetség országos elnöksége 1977. június 26-tól július 2-ig balatonfenyves-alsói KISZ-táborában rendezte meg a VI. országos úttörő mezőgazdasági versenyt, melyen 18 megye legjobb négyfős csapata vett részt. Hajdú-Bihar megyét a hajdúhadházi Silye Ferenc úttörőcsapat 4 pajtása képviselte. A verseny hatfordulós volt: számot kellett adniuk mezőgazdasági, háztartási és műszaki ismeretek elméleti részeiből és mezőgazdasági, háztartási és műszaki ismeretek gyakorlati feladataiból. Hetedik feladatként szerepelt olyan kiállítás rendezése, mely a megyét mutatta be mezőgazdasági, népművészeti, kulturális vonatkozásban, sőt kiállítottuk az edigi versenyjeinket és szakköri foglalkozásokon készített munkadarabjainkat, kézimunkáinkat. A több mint negyven tagú felnőtt szakemberekből álló zsűri döntése alapján végül is a hajdúhadházi pajtások második helyezést értek el, ezzel az arany okleveles csapatok közé ismét bekerültek. A pajtások név szerint: Antal Júlia, Szabó Katalin, Seres Sándor, Bodnár József. A versenyre felkészítő szaktanáraik: Offra Gáborné és Offra Gábor. A pajtások értékes vásárlási utalványokat kaptak és augusztus 2—8-ig csehszlovákiai jutalomútlóval vesznek részt.

A Képes Újság Debrecenben

JÚNIUS 26-ÁN DEBRECENBE LÁTOGATOTT A KÉPES ÚJSÁG. OTT KÉSZÜLTEK A FELVÉTELEK. — KOPASZ ÁRPÁD KÉPRIORTJA

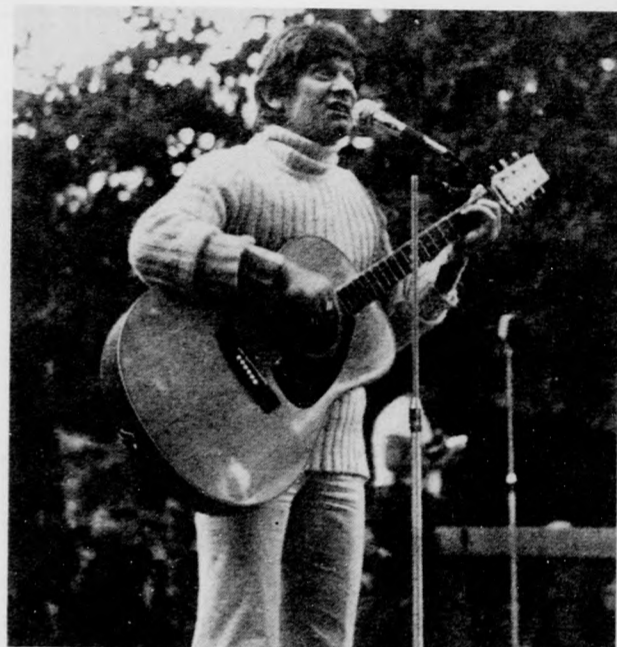
Harsányi Gábor: „Mit lehet tenni?”

„Ha elfog a nevetés, nem tudom abbahagyni”

„Szeretek hülyéskedni”

„Gúnyáctól kérek egy gitárt és Láng Vincéről énekelek”

Gúnyáék műsorában az újságírók és a fotóriporterek kerültek pellengérré

A Debreceni Ruhagyár csinos manőkenjei hazai modelleket mutattak be

A P-Mobil együttes játszott

Az eső ellenére sokan jöttek ki a Képes Újság műsorát megnézni

BÉLYEGGYŰJTŐKNEK

KÖZGYŰLÉS

A Magyar Bélyeggyűjtők Országos Szövetsége az időpont többszöri módosítása után június végén megtartotta évi közgyűlését. A gyűjtők parlamentje szabvány iránt a filatelisták munkájának, most mégis elmaradtak a viták, a tartalmas felszólalások. Horn Dezső miniszterhelyettes tájékoztatója megfontolt, a gyűjtők érdekeit védő intézkedéseket ígér. A vezetőség megválasztása egyetlen változást hozott, ezentúl dr. Wurm

Ferenc látja el a főtisztviselői tiszteket. A filatelisták sokat várnak az új főtisztviselőktől, aki már évtizedek óta a bélyeggyűjtéssel kapcsolatos postai területeken tevékenykedett. Ismeri a gondokat, segítőkészségére mindig számíthatunk. A közgyűlés idegen környezetben, a szövetségi székház helyett bérelt helyiségben zajlott le, talán ez is befolyásolta a résztvevőket.

MAGYAR TERVEZŐ SIKERE

Widerkomm Ervin grafikusművész neve csak rövid ideje ismert filatelista körökben. Az idén már két kiadvány, a Népszava jubileumára megjelent címlet és az ifjúsági bélyeg bizonyította tehetségét. A fiatal művész most díjat nyert az ENSZ pályázatán. A fajgyűjtőt elleni sorozathoz tervezett első napi borítékját kivitelezte és a szeptember 19-én megjelenő kiadvány a magyar grafikus rajzával díszített borítékon kerül majd

forgalomba. Az ENSZ postája gyakran hirdeti pályázatát bélyegtervezési feladatok megajzolására. 1967-ben Vertel József tervrajzát találták méltónak, hogy a világszervezet célkitűzéseit bélyegen hirdesse. A forgalmi sorozat ezen 1/2 centes értéke olyan sikert aratott, hogy két év múltán a svájci frank névértékére szóló első ENSZ-bélyegen újból viszontláthatunk a magyar tervező munkáját.

JÖVŐ

„Mi lesz a bélyeggyűjtéssel, ha az újdonságözön így megy tovább. Ki és mit gyűjt majd?” E szavakkal aggodtatók szenvedélyünk sorsán a nagy tekintélyű katalóguskiaadó, Hugo Michel. Nem most

vetette papírra e sorokat, hanem 1921-ben!!! Az eltelt 56 év csattanós választ adott: Az újdonságok száma ugyan megszokozódott, de a filatelistáké is.

ÚJDONSÁGOK

Spanyolország négy bélyegen mutatta be a hazai autógyártás első, 1900-1914. között készített termékeit. — Evezredes kínai és évszázados német hangszerek változatos formáiban gyönyörködhetünk az NDK és Formosa legújabb sorozatán. — 1929 óta a gyermekábrázolást bélyegekkel fedezik Új-Zélandban. Évente

feláras sorozat jelenik meg, amely kezdetben két értékűből állott. Az ideán blokkok és három bélyegből álló sorozatot bocsátanak ki, amelyekben egy mese hájos jelenetei elevenednek meg. — A vatikáni posta legközelebbi 400 lírás bélyege Corvin Mátyás imakönyvének egyik miniatúráját tárja elénk.

KIM RIZSOV:

Valamit tenni kell

Első dialógus

— Valamit tenni kell, Misa! Miskülönben elmegy Lapinékhoz — mondta Lena, miközben kicsavarta a frissen mosott pelenkát.
— Micsoda?! Egy árva szót sem hallok... — mondta Misa, és kikapcsolta a padlókeféjét.
— Lapinék ma megint elkapták Súrát, amikor a gyereket sétáltatta. Meglátod, itthagyt minket.
— Nem fog elmenni. Hiszen nálunk az én egész mérnöki fizetésem megkapja.
— Ha elmegy, nem tudom befejezni a disszertációm.
— Majd keressünk egy másikat.
— Naiv ember! — esattant fel Lena. — Ne felejtésd el, hogy nálunk nincs munkanélküliség. Még szerencse, hogy a lakásproblémája megoldatlan. A családhoz kell láncolni!
— Hogyan?
— Hát például úgy, hogy mindennap megborotválkozol. Nézd, Sura még fiatal. Unalmas esténként a tv előtt üldögélnie. Egyszer még majd elmegy a moziba, és bekövetkezik a legszörnyűbb: találkozik egy jól szituált férfival, akinek még jobb lakása van, aztán megkezdődik a nagy regény...
— Mégis mit javasolsz? Ne engedjük moziba?
— Eppen ellenkezőleg. Udvarolnod kellene neki egy kicsit. Moziba vinni, sőt: színházba, étterembe!

Második dialógus

— Valamit tenni kell, Misa! Miskülönben elmegy Lapinékhoz — sóhajtott fel Lena, miközben a fürdőkádat súrolta.
— Micsoda?! Egy árva szót sem hallok... — mondta Misa, és befejezte a mosogatást elzárta a csapot.
— Súrát beszélek. Lapinék nem hagyják békében.
— Lenocska, én teljes gőzzel csapom neki a szelet. Es azt hiszem, sikeresen. Tegnap a múzeumban megfogta a kezem és megkérdezte: „Szeretsz, Misa?”
— Es te?!
— Mondtam, hogy igen — vallotta be becsületesen Misa.
— Igazi férfi vagy! Még jó, hogy hozzád mentem, nem ahhoz az időtá Szemjonovhoz. Mostantól kezdve munkaidő után benntaradok az intézetben, hogy kettesben lehessetek.
— Minek?
— Azt hiszed, pusztán szavakkal sikerül itt tartanod? Ne felejtésd el, Sura még fiatal!

Harmadik dialógus

— Valamit tenni kell, Misa! — nyögte Lena, miközben kezében padlóranggal kimászott az asztal alól.
— Micsoda?! Egy árva szót sem hallok... — mondta Misa, és kikapcsolta a mosógépet.
— Sura elmegy!
— Ostobaság! Megígérte, hogy a síríg velem marad!
— Es te?!
— Mondtam, hogy én is.
— Istenem! Mondd, fel tudod te fogni, hogy egy nő számára milyen megalázó az a fonák helyzet, amelyben Sura van?
— Megértem — mondta szégyenlősen Misa.
— Annál is inkább, mivel el kell vennem feleségül!
— De mi lesz veled? — kenődött el Misa.
— Elvágok tőled, aztán mint háztartási alkalmazott nálatok maradok. Majd az ismerősöknél fogunk randevüznit.

Első monológ

— Valamit tenni kell, Misa! Miskülönben elmen Lapinékhoz — mondta Sura, miközben szórakozottan nézegette a divatlapot.
Zahemszky László fordítása

HAJDÚ

A munka add a

Jó szakemberek igénye önmaga, hogy csak jó munkát ad ki a kezéből. Kájára és nagy gát, ha valamilyen visszaadja. Ő a dolgozó nagy. És aki ilyen, az figyel a mások nem hagyja szógozótársa hibásvább.

Olyan legyen munka minőség, gyen rajta javíthatatlan, feleljen az átvett nyességének és a fogyasztó ne ébecsapva! Ez merde. Érdeke, mert legolcsóbb, amit egyszer, de el. Érdeke a do, a minőségi hibák, kapott munkára. Érdeke a mert a pénzéért, nőséget akar ka.

Sajnos, még munka kifogást. A pénzünkért munk hibátlann gáltatást. Mert den dolgozó új munkája minősre kevesebb az. És ehhez közeli lista brigádmó. Elsősorban a szdok tagjaira j jól dolgoznak, munkát adnak k.

A minőségrol tisztikák bizony brigádmozgalom együtt emelked. E mögött a dolgének változása hatjuk. Vigyazrosszul végzett károsítsák meg, a megrendelőt, a.

Sok ilyen p mondanai a munk is, ha minél sze megismertetik a kal. Mert a jó dős. Erre gondol el, hogy követés deményezés szül szoboszló közpor. Gázszolgáltató és lalatnál. A vállalt. Ferenc aranyk lista Brigádjá k hogy az általuk gáltatási munkái is adják. A gyak jelenti, hogy a brigád névkártya a megrendelőnek, az is, hogy a br vállalt az általa káért.

A munkádhoz mozgalom hét m dően az egész terjedt. A szoc vezetők trösztí részt vevő brig csatlakoztak h akadály a nincs más iparágakbar gádok is kövessé.

Talán úgy tő névkártya formá nál azonban től. A brigádtagok tét bizonyítja. dolog. Biztos, h is benne van; a garantálja. Aki a ke rá. Aki kapja nyugtatásul szol minél több munk fémjelezne.